VÅRT FÖRSVAR

Oberoende tidskrift sedan 1890

Nr 4, December 2019

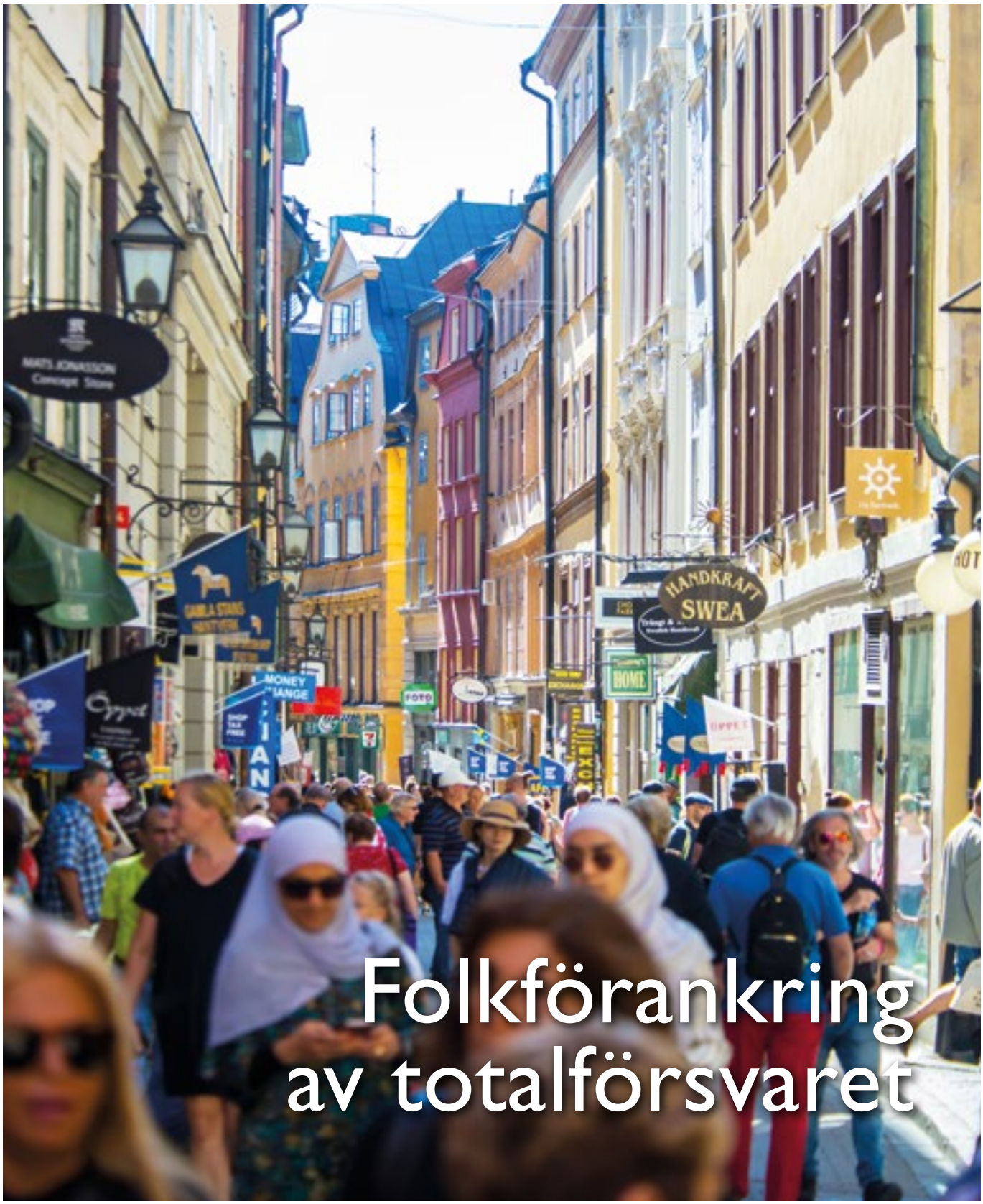

Folkförankring av totalförsvaret

The world may change.
World class doesn't.

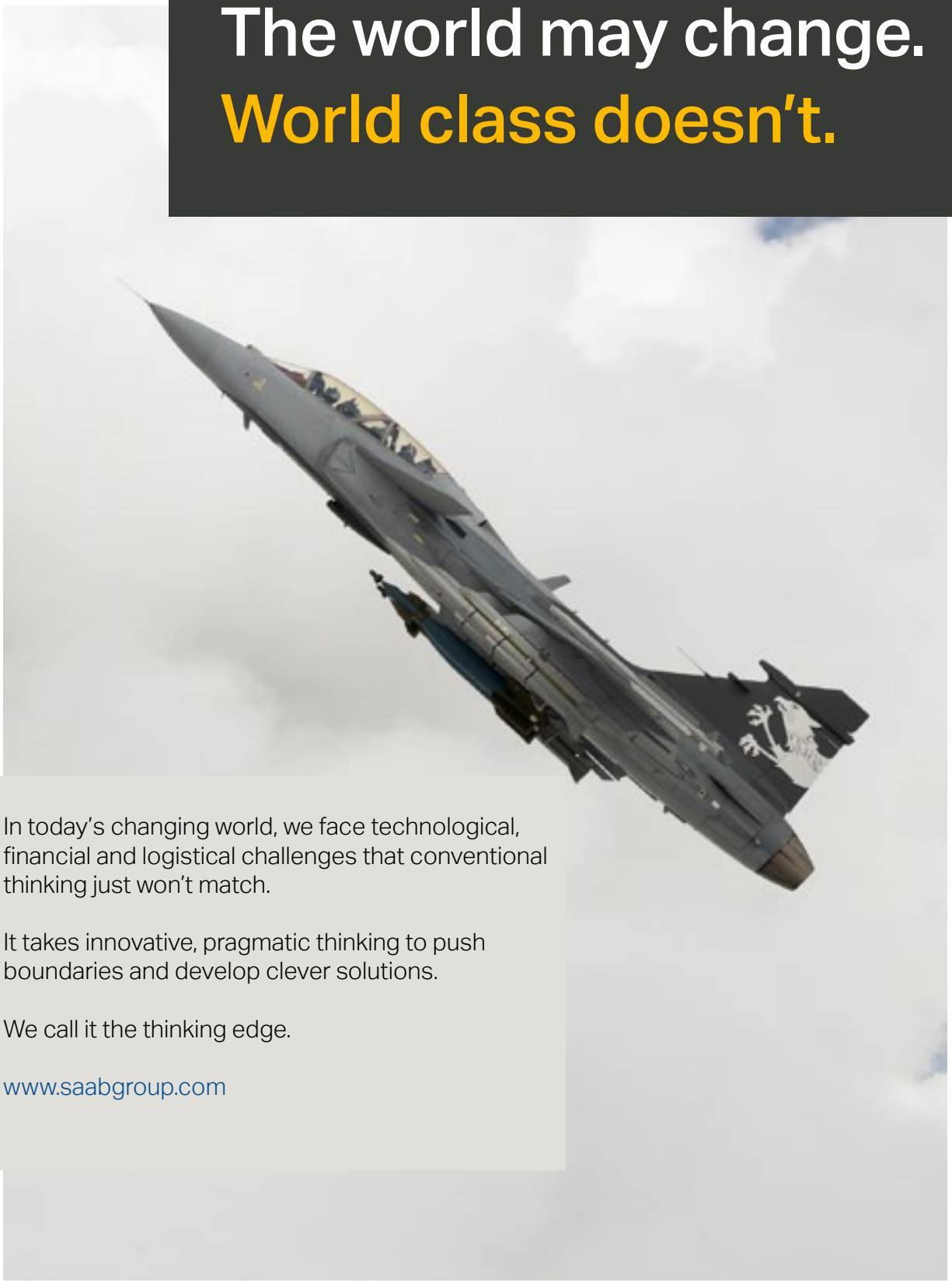

In today's changing world, we face technological, financial and logistical challenges that conventional thinking just won't match.

It takes innovative, pragmatic thinking to push boundaries and develop clever solutions.

We call it the thinking edge.

www.saabgroup.com

SAAB

VÅRT FÖRSVAR

Oberoende tidskrift för försvar och säkerhet sedan 1890. Utges av Allmänna Försvarsföreningen.

Vårt Försvar utkommer med fyra nummer per år. Tidskriften är ett populärvetenskapligt, opolitiskt organ för analys och debatt i försvars- och säkerhetsfrågor.

Ansvarig utgivare:
Elisabeth Nilsson

Chefredaktör:
Tommy Jeppsson
E-post: chefredaktoren.vf@aff.a.se

Redaktionskommitté:
Johanna Gårdmark, Gunilla Herolf, Tommy Jeppsson, Bo Jifält, Stefan Ring, Olle Schylander och Anna Wieslander.

Grafisk design:
ClearDesign.se

Tryck:
Tryckerigruppen AB

Nästa nummer:
26/3 2020

Material:
Publicering av artiklar införda i Vårt Försvar medges med angivande av källan. Tidningen tar inte ansvar för insänt icke beställt material.

Prenumeration:
Helår fyra nummer: 300 SEK.
Pris t o m 25 år: 100 SEK.
Bankgiro 482-8885 eller
Plusgiro 127 11-8

ISSN:
0042 - 2800

Annonser och annonspriser:
Aff:s kansli
Teatergatan 3, 111 48 Stockholm
Telefon: Kanslichefen Olle Schylander 070-302 77 20
E-post: aff@aff.a.se
www.aff.a.se

Organisationsnummer:
802000-1106

Omslagsbild: Människors förtroende för totalförsvaret är avgörande för Sveriges motståndsförmåga. Foto: trezordia / Shutterstock.

Totalförsvarets folkförankring

I ordet folkförankring kan uttolkas en kunskap om och förtroende för en verksamhet, i detta fall totalförsvaret. I uttolkningen inryms även att folkförankring av totalförsvaret angår alla som bor i Sverige. Detta av det enkla skälet att kris och krig drabbar alla. I och med att alla berörs byggs folkförankringen upp utifrån den enskilda människans närmiljö, således i familjen och i lokalsamhället. Detta eftersom folkförankring har en mycket nära koppling till den egna säkerheten, liksom säkerheten för den egna familjen och människorna i det egna lokalsamhället.

Den grad av trygghet som individen upplever är i sin tur avgörande för tilltron till samhällets säkerhetsskapande myndigheter. Det handlar om tilltron till de åtgärder som vidtas för att kunna hantera yttre såväl som inre hot. Det gäller således hur effektiv Försvarsmakten, civilt försvar och rättsväsendet inkluderande polisen etc upplevs vara, Det gäller också att åtgärderna ger resultat som värderas av människorna och känns okontroversiella. Betonas ska att folkförankringen berör både militärt och civilt försvar. Följaktligen finns en stark koppling till alla civila aktörer, något som är fundamentet i ett nytt civilt försvar och som tillika är en förutsättning för en fungerande försvarsmakt.

Det känns likaledes okontroversiellt att hävda att media har ett mycket starkt inflytande på hållfastheten i folkförankringen. Här ligger det nära till hands att debatten och diskussionen kring säkerhetsfrågorna definieras av en expertgrupp, således en elitisering av frågorna som hämmar en förståelse och ett engagemang på bredden i dessa frågor. En bred förståelse och ett brett engagemang är viktiga byggstenar i samhällets motståndskraft. Däri ingår också en totalförsvarsinformation som förs ut på bredden till medborgarna liksom den viktiga roll som bl a de frivilliga försvarsorganisationerna har.

Skolan, liksom folkrörelserna och föreningssverige, har givna roller i att skapa folkförankring avseende frågor som rör samhällets säkerhet i vidaste bemärkelse, under fred, i samband med en kris liksom i händelse av ett krig. Insikten om att den liberala världsordningen, innefattande demokrati, mänskliga rättigheter och frihandel, således vårt sätt att leva, inte är för evigt givet, utan ett tillstånd som utmanas i vår tid, kräver en vaken medvetenhet. En sådan vakenhet är en förutsättning för ett sammansvetsat samhälles förmåga att försvara, bevara och vidareutveckla det samhälle och den livsstil vi själva väljer. Här har en folkförankring som omfattas av flertalet en given roll som fundamentet i samhällets motståndskraft mot oönskade förändringar.

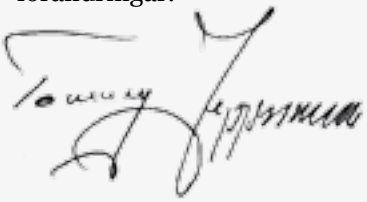

Tommy Jeppsson

VÅRT FÖRSVAR Nr 4, December 2019

Noterat

5 **Minou Sadeghpour**
Irak, Informationssäkerhet, Turkiet

Forskare om miljöhotet

7 **Tomas Ries**
Ekologisk nedgång
Den tilltagande krisen är existentiell.

Tema: Folkförankring av totalförsvaret

11 **Björn von Sydow**
Folkförankring – ett fundament
Grunden för ett trovärdigt totalförsvar.

14 **Minou Sadeghpour**
Ett folkförankrat totalförsvar
Möt människor i vardagen.

16 **Marinette Nyh Radebo**
Plikt och folkförankring
Folkförankring är inte en myndighetsuppgift.

18 **Jan Thörnqvist**
Övningar ökar förtroendet
Vi ser med tillförsikt fram mot totalförsvarsövning 2020.

21 **Mats Ström, Magnus Johnsson, Johan Landeström**
Folkförankring och militärstrategisk kommunikation
Verksamheten ska kommunicera våra budskap.

24 **Jacob Fritzson**
Folkförankring på hemmaplan
Befolkningen i Övre Norrland vill försvara Sverige.

26 **Per Lunqe**
AMF – stiftelse med film på agendan
Ett av världens äldsta filmarkiv.

Analys

28 **Nils Daag**
Populism i Centraleuropa
Populismen är ett alleuropeiskt fenomen.

30 **Ann-Sofie Dahl**
Inget lugnt toppmöte i London
I Trumps optik är kriget mot IS avslutat.

33 **Barbara Kunz**
Viktigt samarbete
Svenskt intresse att främja den strategiska dialogen med Tyskland.

36 **Magnus Sjöland**
Största språnget i vapenhistorien
Allvarligt om Artificiell intelligens får ta över beslutsfattandet i krig.

Ord i tiden

38 **Lars Holmqvist**
Motverka genom handling
Det viktigaste är att vinna segrar!

PROTESTER I IRAK

Förra året protesterade tusentals irakier i staden Basra (navet i Iraks oljeindustri) efter att ha blivit sjuka av att dricka förorenat vatten. Nu protesterar irakierna igen över den sjunkande levnadsstandarden i landet.

Denna gång verkar dock protesterna vara av mer spontan karaktär. Detta till trots menar bedömare att det även finns tecken som tyder på att avskedandet av Abdul-Wahab al-Saadi, en populär general, som tidigare tjänat som befälhavare för Iraks kontraterrorism, kan ha orsakat missnöje och bidragit till att en redan bubblande gryta kokade över. Al-Saadi var en viktig figur i kampen mot ”Islamiska staten”, men fick nyligen avsluta sin tjänst och överföras till en annan.

Hans anhängare, delaktiga i protesterna, uppger till irakiska media att de är övertygade om att Al-Saadi fick byta tjänst på grund av att han stod upp mot shia-milisgrupper inom den irakiska armén. Dessa grupper anses i sin tur ha nära band till grannlandet Iran.

Social frustration är onekligen den främsta kraften bakom protesterna. Experter har länge varnat för att det bubblande missnöjet bland Iraks ungdomar, som har drabbats hårdast av den växande arbetslösheten i landet, ska rinna över.

Under tiden som denna artikel skrivs kommer även uppgifter om protester i Libanons huvudstad Beirut.

Karta över Irak. Foto: Nathan Hughes Hamilton / Flickr.

SJUKVÅRD I KRIS OCH KRIG

Under hösten bytte fem svenska regioner (Uppsala, Örebro, Dalarna, Västmanland och Sörmland) leverantör av sjukvårdsmateriel och övergick till Apotekstjänst. Ett byte som ledde till brist på materiel och att redan planerade operationer fick ställas in på bland annat akademiska sjukhuset i Uppsala.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) kritiserar det inträffade och menar att beredskapen är för låg och att regionerna bryter mot lagen. Verksamheterna måste säkerställa att de har tillgång till de förbrukningsartiklar som man behöver för att undvika att liknande situationer inträffar. Detta för osökt tankarna till hur sjukvårdens beredskap ska kunna stå sig i kris och krig. Här kommer ett citat från en MSB-anställd som intervjuades med anledning av ämnet på nyheterna väl till pass: ”vi måste gå från just-in-time till just-in-case”.

TURKIETS OFFENSIV I SYRIEN

President Erdogan på besök i Polen. Foto: Wikimedia Commons.

Turkiet inledde under oktober en offensiv i norra Syrien i syfte att driva bort kurdiska styrkor från gränsområdet. Offensiven fick omedelbara humanitära konsekvenser och drev, enligt den syriska oppositionens människorättsobservatorium, flera hundratusen människor på flykt.

Syftet med offensiven från Turkiets sida är, enligt en intervju med President Erdoğan i turkiska media, att de kurdiska styrkorna drar sig ur dessa områden. Detta skulle bland annat innebära att miljoner syriska flyktingar i Turkiet kan lämna landet och återvända till området för bosättning.

FN: s generalsekreterare António Guterres uppgav ett par dagar efter att offensiven inleddes att han hade fått ett brev från den turkiska regeringen som försäkrade att hänsyn skulle tas till internationell lag och rätt under offensiven. Detta skedde samtidigt som president Erdoğan hotade Europeiska Unionen, som hade kritiserat Turkiets offensiv, att öppna upp för en enorm våg av flyktingar till unionen.

När texten skrivs har Turkiet precis gått med på en vapenvila i området för att låta kurdiska trupper dra sig tillbaka under översyn av USA.

INFORMATIONSSÄKERHET I EN OSÄKER TID

Regeringen har, i syfte att förtydliga myndigheternas skyldigheter på informationssäkerhetsområdet, föreslagit att viss reglering som finns i föreskrifterna för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska föras över till krisberedskapsförordningen.

I §19 och §20 krisberedskapsförordningen regleras statliga myndigheters arbete med informationssäkerhet. MSB har därutöver, inom ramen för sin författningssamling, meddelat ett flertal föreskrifter avseende ämnet.

Detta till trots finns enligt regeringen ett behov av att ytterligare konkretisera kraven på myndigheters informationssäkerhetsarbete samt tydliggöra respektive myndighetsledningens ansvar.

Justitiedepartementet har därför föreslagit följande ändring i krisberedskapsförordningen:

19 § Varje myndighet ska bedriva ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete med stöd av ett ledningssystem för informationssäkerhet. Myndighetens ledning ansvarar för att hanteringen av myndighetens information uppfyller sådana grundläggande och särskilda säkerhetskrav att myndighetens verksamhet kan utföras på ett säkert och effektivt sätt.

Informationssäkerhet. Foto: Pixabay.

Den föreslagna ändringen innebär enligt Justitiedepartementet ingen ändring i sak utan ska betraktas som ett förtydligande. Det är ett förtydligande som kommer väl till pass med hänsyn till det senaste årens uppkomna brister i myndigheters informationssäkerhetsarbete.

"Att befolkningen i ett land är för ett starkt försvar."

Daniel, 23 år, om vad ett "folkförankrat totalförsvar" betyder för honom

ÖVNING, PACIFIC GRIFFIN 2019

Den amerikanska marinen och Republiken Singapores flotta genomförde under hösten sin andra bilaterala övning nära Guam.

Den första Pacific Griffin-övningen hölls 2017 för att ge Singapore och USA en möjlighet att gemensamt träna avancerade operationer på en mer komplex nivå än tidigare.

Singapores försvarsdepartement säger att övningen är omfattande till sin karaktär och ger Singapores flotta möjlighet att genomföra avancerade övningar av betydande omfattning och komplexitet i USA:s stora träningsområde nära Guam. Det är en stor skillnad jämfört med de trånga vattnen i Sydkinesiska havet där Singapores flotta normalt opererar.

Fartyg från Singapores och USA:s flotta. Foto: U.S. Indo-Pacific Command / flickr.

Den singaporianske befälhavaren uppgav genom landets försvarsdepartement att "Pacific Griffin" är en värdefull övning för de två flottorna i syfte att stärka deras ömsesidiga samarbete och operativa förmåga.

Minou Sadeghpour *är verksam som styrelseledamot i Allmänna Försvarsföreningen och bevakar säkerhetspolitik och utvecklingen i omvärlden.*

minou.sadeghpour82@gmail.com

Den ekologiska nedgångens följder

Vår planet är hotad! Foto: Pexels.

Nettoeffekten av ökad ekologisk brist och turbulens är att mänskligheten kommer att upleva allt hårdare och torftigare levnadsvillkor, en ekonomi under allt större påfrestningar och allt större skador på vår tekniska infrastruktur. Detta innebär i sin tur större politiska spänningar mellan stater och växande sociala spänningar inom stater, med fler krig och våldsam anarki, skriver ***Tomas Ries****.*

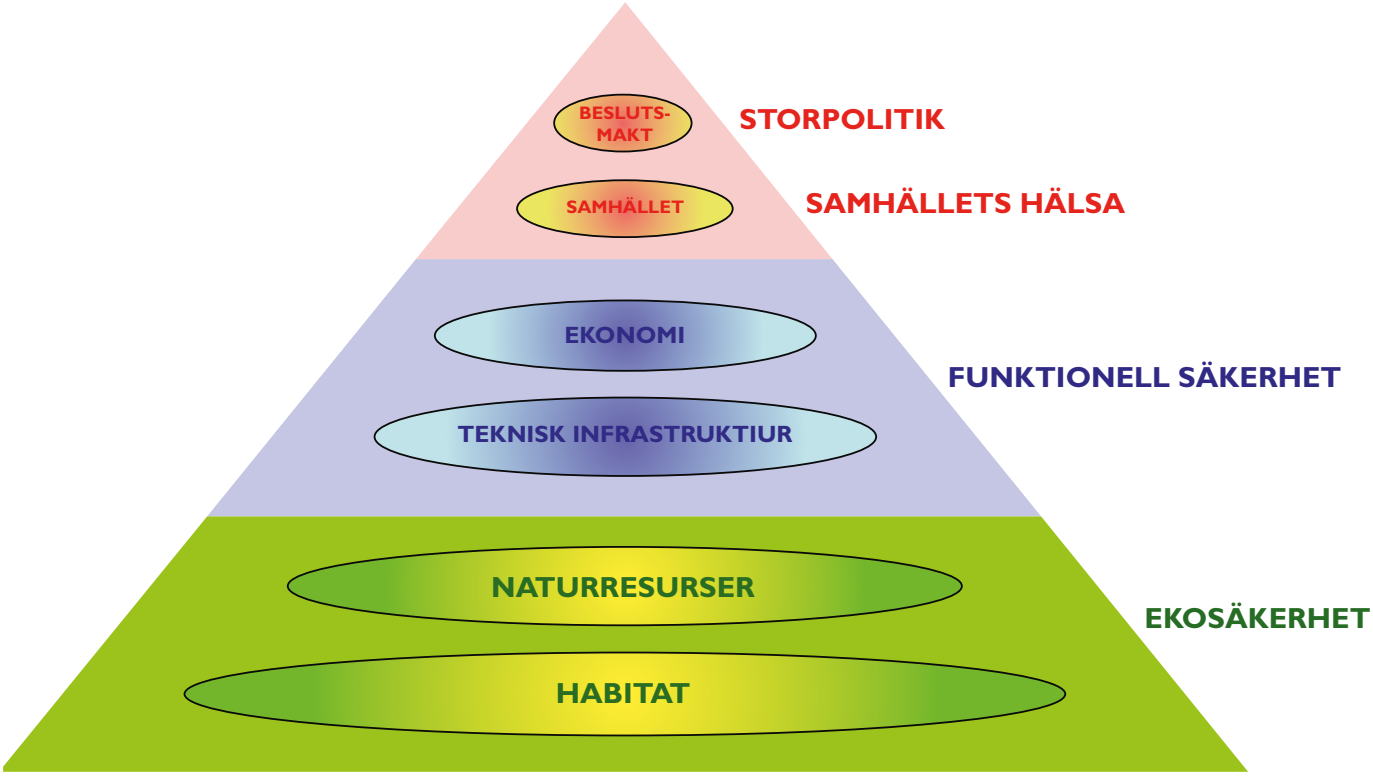

Våra vitala livssystem. Illustration: Tomas Ries.

Att planeten går mot en ekologisk katastrof bekräftas numera av en överväldigande majoritet av vetenskapsgemenskapen, samtidigt som den blir alltmer uppenbar i vårt dagliga liv. Tre stora trender driver katastrofen:

Vi utarmar icke-förnybara resurser som olja, gas och sällsynta mineraler. Detta är dock inte direkt systemhotande och är en långsam trend, med undantag för vissa sällsynta (men oerhört viktiga) mineraler som kan bli en bristvara om några årtionden.

Vi förstör nu i stor skala regionala biotoper som ger oss förnybara ekologiska resurser som luft, regnvatten, brukbar jord, fisk, etcetera. Detta utarmar samtidigt den livsviktiga biodiversiteten. Därmed ödelägger och överbelastar vi jordens förmåga att producera de livsviktiga ekotjänster som planeten, och vi, är beroende av. Detta har direkta och drastiska konsekvenser både för det globala ekosystemets hållbarhet, och för vår tillgång till de naturresurser som vi är direkt och omedelbart beroende av för vår överlevnad.

Vi rubbar det globala klimatsystemet, där global uppvärmning och dess följder får mest rubriker. Detta är direkt systemhotande då det rubbar hela det globala ekosystemet. Samtidigt börjar dess ytligare konsekvenser, såsom tilltagande extrema väderfenomen, ökenspridning, stigande havsvattensnivåer, o s v nu bli alltmer påtagliga för den breda allmänheten.

Den tilltagande ekologiska krisen är existentiell. Den hotar inte endast mänsklighetens framtid på planeten, utan hela planetens ekologiska framtid som vi känner den. Den är alltså kritisk i sig själv. Den har även sekundära konsekvenser som kommer att drabba alla aspekter av våra dagliga liv under de närmaste årtiondena. Detta multiplicerar i sin tur existerande politiska spänningar, med allt större sannolikhet för fler krig och våldsam anarki.

För att förstå den globala ekologiska krisens konsekvenser är det nödvändigt att förstå fundamenten för mänsklighetens, och Sveriges, säkerhet. Vår säkerhet är beroende av sex vitala livssystem, delade i tre stora dimensioner. (Se diagram ”Våra vitala livssystem”.)

VÅRA VITALA LIVSSYSTEM

Mest uppenbar är den sociala dimensionen, som drivs av mänskligheten. Den omfattar två vitala livssystem. Den ena är kvalitén på våra ledare. Den är viktig eftersom deras beslut har stora och djupa konsekvenser, som kan avgöra om planeten får en hållbar famtid eller föröds, om det blir krig eller fred, o s v. Den andra är samhällets hälsa, d v s om det finns en stor medelklass som å ena sidan känner sig trygg och nöjd, och å den andra är vital och dynamisk. Detta är viktigt, eftersom ett harmoniskt samhälle är en förutsättning för en fredlig politik. Ju sämre samhället mår, desto mer ökar spänningarna och våldsamma motsättningar.

Den andra dimensionen är vår funktionella bas. Den drivs av en växelverkan mellan den mänskliga anden (vårt kognitiva och psykiska tillstånd) och vår omgivning och dess naturlagar. Den är viktig för att vi måste ha mat på bordet och tak över huvudet, en fungerande ekonomi och en dito teknisk infra-

struktur som ekonomin och vårt dagliga liv, vilar på. Om dessa två system fungerar har vi förutsättningar att tilfredställa våra viktigaste materiella behov. Om de inte fungerar är vi i bästa fall arbetslösa och arga, i värsta fall hungriga och fryser.

Den tredje dimensionen består av vår ekologiska bas. Den drivs av naturlagarna. Vi kan påverka men inte styra den. Den är livsviktig, eftersom vår överlevnad är beroende på tillgång till hållbara ekotjänster, d v s naturgåvor som luft, vatten, brukbar jord, o s v. Å andra sidan behöver vi ett habitat som är någorlunda stabilt och inte förändrar sig alltför radikalt och snabbt. Om dessa två vitala ekologiska livssystem fungerar kan vi och planeten överleva. Om de skadas försvinner själva grundplattan för vår existens.

Dessa tre dimensioner och sex vitala livssystem illustreras i diagrammet. Det är en starkt förenklad bild av vår säkerhetsmiljö, men den har tre stora fördelar. För det första så är den hetäckande.

Den ger en komplett om än förenklad bild av allt vi måste ta hänsyn till när vi strävar efter säkerhet och en hållbar utveckling. Denna helhetsbild är livsiktig eftersom vår säkerhet är beroende av alla dessa sex vitala livssystem, och de, och vi, påverkas numera av händelser som kan ske inom alla dessa områden. Därför måste vi både bevaka alla, och ta hansyn till allas förutsättningar för att fungera.

För det andra klarlägger den synergin mellan alla de sex vitala livssystemen. De är alla kopplade och påverkar varandra ömsesidigt. Att vara medveten om dessa kopplingar är livsviktigt om man ska få en bild av vad som kan ske, vilka åtgärder vi måste vara förberedda att ta itu med och hur vi behöver samarbeta över gränserna.

För det tredje är den hierarkisk. Den sociala dimensionen vilar på den funktionella, och den funktionella vilar i sin tur på den ekologiska. Den ekologiska dimensionen är som fundamentet för ett hus. Om den är stark har huset förutsättningar att hålla. Om fundamentet är svagt rasar huset förr eller senare, oberoende av hur väl dess golv, tak och väggar är byggda.

> Ett djupt moraliskt dilemma är frågan om hur många människor som planeten kan livnära.

Det är därför som planetens ekologiska nedgång är så fundamental. Om den fortsätter raseras allt som den vilar på. Det innebär även att inte endast vi människor, utan hela den värld och alla dess varelser och växter som vi är vana vid, försvinner. Ur ett evolutionärt perspektiv förekommer sådana massförintelser regelbundet, och på vår planet har de alltid lett till att nya, komplexare och rikare ekosystem och varelser har uppstått. Men för den värld som vi känner nu, och för oss, vore det den slutgiltiga katastrofen.

Det är ett möjligt utfall av den tilltagande ekologiska kris som vi nu upplever. Men tills dess kommer vår dagliga miljö att påverkas på flera sätt, som sannolikt blir allt extremare. Resten av artikeln belyser några av dessa, och vad vi sannolikt får uppleva under de närmaste 20–30 åren.

UTARMNING

Utarmningen av ekotjänster leder till en rad extrema problem. Detta är några av de kommande problem vi kan förutse:

Teknologisk infrastruktur: Brist på vitala råvaror kan påverka vad och hur mycket vi kan tillverka. Detta innebär i sin tur att vi tvingas ändra livsstil, med sociala konsekvenser.

Ekonomi: Brist kommer att leda till prisökningar på allt från metaller till mat. Detta kan i sin tur leda till sociala protester, särskilt när det gäller priset på mat, vatten och elektricitet. Det kan även leda till ekonomiska, tekniska och sociala rupturer eller kollaps.

Samhälle: Brist kommer att leda till alltmer hårda levnadsvillkor för en stor majoritet av befolkningen, med tråkigare mat, mindre vatten, o s v. Detta leder i sin tur till större missnöje och desperation, med sociala oroligheter, ökad brottslighet och i värsta fall hungersnöd och massdöd bland de fattigaste.

Storpolitik: Brist på råvaror kommer att leda till allt fler konflikter och krig. Dessa kan uppstå mellan dem som vill skydda systemavgörande ekosystem och dem som vill exploatera dem (t ex Amazonas). I en senare fas av utarmningen kan krig uppstå för att skydda eller stjäla naturresurser. Detta innebär att fysisk kontroll av territoriet blir alltmer viktigt.

ÖKANDE TURBULENS

Nästan alla vitala livsystem drabbas samtidigt:

Extrema väderfenomen: Stormar, extrem nederbörd, extrem torka och extrem värme leder till allt större skador, rupturer och kostnader för teknisk infrastruktur, ekonomi, jordbruk, städer och samhällen.

Ökenspridning leder till mindre arealer av brukbar jord, migration och konflikter och eventuellt krig över vitala resurser som t ex vatten.

Stigande havsvattennivåer utmanar och skadar städer, hamnar och teknisk infrastruktur vid kusterna. De kan även leda till att vissa städer och öriken försvinner.

Klimatförändring och global uppvärmning skapar alltmer turbulens, påverkar jordbruket och innebär att tropiska sjukdomar sprids norrut och söderut. Uppvärmningen kan även leda till allt större belastning på elnät och ökad dödlighet.

'Tipping Points': I värsta fall kan detta leda till så kallade 'Tipping Points', när en extrem belastning av ekosystemet leder till fundamentala kollapser. Ett exempel är om Gulfströmmen svänger, vilket skulle innebär att hela Norden plötsligt skulle kylas ned.

Nettoeffekten av ökad ekologisk brist och turbulens är att mänskligheten kommer att uppleva allt hårdare och torftigare levnadsvillkor, en ekonomi under allt större påfrestningar och allt större skador på vår tekniska infrastruktur. Detta innebär i sin tur större politiska spänningar mellan stater och växande sociala spänningar inom stater, med fler krig och våldsam anarki.

VAD GÖRA?

Denna artikel belyser endast några av de fundamentala åtgärder som krävs. Dessa kan delas in i fyra stora satsningsområden.

Vetenskaplig forskning. Den är vital om vi ska förstå vad som händer i planetens ekosystem och vad vi kan och bör göra för att rädda det globala ekosystemet. I detta sammanhang är kunskap källan till makt, för det är endast om vi förstår vad som sker och vad vi kan göra som vi kan påverka utvecklingen.

Teknologisk utveckling av ekovänligare teknologi, som belastar naturen mindre men samtidigt kan tillgodose våra viktigaste funktionella behov. Den blir sannolikt en av de viktigaste 'fronterna' i vår kamp för att rädda planeten.

Medvetandegörande av katastrofens realitet och vad vi kan göra åt den, genom information och 'reklam'. Avsikten är att främja medvetandet om krisens allvar så att vi frivilligt accepterar att anamma miljövänligare vanor och livsstil. Detta kan liknas vid en ekologisk väckelserörelse, och det är här som Greta Thunberg och hennes supporters spelar en roll.

Reglering av vår verksamhet och livsstil, för att minska skadliga aktiviteter och främja en ekologiskt hänsynsfull livsstil. Denna reglering kan ske på två sätt. Den ena, och mjukare, är genom positiva materiella incitement, t ex subsidier för bruk av ekovänlig teknologi (t ex solpaneler), eller lägre avgifter för miljövänliga vanor, som sopsortering, o s v. Den andra och hårdare är genom att bestraffa miljöskadliga handlingar. Detta kan vara relativt milt, som införsel av en 'Carbontaxering' på flygresor och annan särskild beskattning av miljöskadlig teknologi eller livsstil. Men det kan även bli mycket hårdare, som lagstiftning och tvång att ändra livsstil, med straff för brott mot de nya miljölagarna.

Tomas Ries. Foto: Rickard Kilström.

Alla fyra sker redan i olika grad, men allt eftersom den ekologiska katastrofen fördjupas och blir mer påtaglig kommer de sannolikt att tillämpas allt hårdare. Och ju mer desperata vi blir, desto mer kommer de hårdaste åtgärderna att tillämpas.

Problemet med alla fyra är att de kräver uppoffringar i förtid. Det vill säga att vi måste offra detaljer i vårt vardagsliv innan krisen är påtaglig: vad vi äter, hur vi reser, hur mycket ström vi använder, hur mycket vi betalar i skatt för att rädda miljön, o s v. Men erfarenheten visar att de flesta av oss inte är villiga att göra dessa uppoffringar innan katastrofen är ett faktum. Och då är det vanligtvis för sent.

Därtill kommer vi att konfronteras med grymma moraliska dilemman. Ett av de djupaste är frågan om hur många människor planeten kan livnära. För sextio år sedan var det 2,5 miljarder människor på jorden. Idag är vi litet över sju miljarder, eller tre gånger fler. Runt 2050 beräknar man att vi kan vara mellan 10–12 miljarder människor. Är detta hållbart? Och om inte, hur kommer det att lösas? Genom en miserabel existens där en allt större del av världens befolkning tvingas leva som burhöns? Eller genom massvält? Eller genom naturens svar, med pandemier som dödar stora andelar av världens befolkning?

***Tomas Ries** är docent vid Försvarshögskolan.*

tomas.ries@fhs.se

Folkförankring – ett fundament

Allmänhetens förtroende för Försvarsmakten växer. Foto: Mats Nyström / Försvarsmakten.

Försvarsvilja och folkförankring utgör grunden för möjligheten att kunna åstadkomma ett trovärdigt totalförsvar. Totalförsvaret utgör en nationell angelägenhet som förutsätter hela samhällets engagemang. Invånare och beslutsfattare måste medvetandegöras om vad krig ställer för krav.

Björn von Sydow

Opinionsläget kring säkerhetspolitik och försvarspolitik analyseras årligen av forskargrupperna kring Samhälle, Opinion och Massmedia (SOM) vid Göteborgs Universitet. I årets rapport sammanfattar författarna Joakim Berndtsson, Ulf Bjereld och Karl Ydén läget i Sverige:

”I den svenska försvars- och säkerhetspolitiska opinionen finns flera indikationer på ett stöd för ett ökat fokus på nationellt och territoriellt försvar, samtidigt som vi ser ett något minskat stöd för internationella uppgifter. Förtroendet för försvaret fortsätter att växa i en tid av återgång till mer traditionella uppgifter och ett fortsatt politiskt fokus på säkerheten i Sveriges närområde. När det gäller frågan om ett svenskt Natomedlemskap har opinionen förändrats något under senare år, men det finns idag ingen tydlig opinion vare sig för eller emot Nato… det finns … också ett stabilt stöd för den militära alliansfriheten över tid; den senaste tidens förändringar i svensk försvars- och säkerhetspolitik har inte förändrat detta. Sammantaget kan vi konstatera att det finns visst fog för att hävda att geopolitikens återkomst i Europa

också fått genomslag i den svenska opinionen, även om bilden inte är entydig. Det verkar dock tydligt att de senaste årens försvars- och säkerhetspolitiska förändringar (som ökade resurser, fokus på nationellt försvar, återaktivering av värnplikt och totalförsvarsplanering för kris och krig) stämmer väl överens med svenskarnas bild av vad försvaret bör användas till och hur det bör organiseras. Det är rimligt att tänka sig att flera av dessa förändringar uppfattas som en sorts återgång till något bekant och igenkänningsbart, vilket visar sig i ett relativt starkt stöd för centrala delar av Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska inriktning."

Jag skulle också vilja påstå att vikten av folkförankring och försvarsvilja genomsyrar hela Försvarsberedningens delrapport *Motståndskraft. Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021-2025 (Ds 2017:66)*.

Under högsta beredskap och krig är totalförsvar all samhällsverksamhet som då ska bedrivas. Att försvara Sverige och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet är inte enbart en militär uppgift utan ett ansvar för hela samhället, som ytterst kräver befolkningens personliga insatser.

Försvarsvilja och folkförankring utgör grunden för möjligheten att kunna åstadkomma ett trovärdigt totalförsvar. Totalförsvaret utgör en nationell angelägenhet som förutsätter hela samhällets engagemang. Invånare och beslutsfattare måste medvetandegöras om vad krig ställer för krav. Krismedvetenhet måste kompletteras med en krigsmedvetenhet. I *Opinioner från 2018* som beställts av MSB är det glädjande att kunna se att 83 procent anser att medborgarnas försvarsvilja är av stor betydelse för ett trovärdigt försvar. Hela 81 procent av befolkningen är även positiva till att delta i olika uppgifter inom totalförsvaret utifrån sin förmåga.

Försvarsberedningen föreslår i delrapporten *Motståndskraft* att en uppgift för det civila försvaret är att upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan.

Vid ett väpnat angrepp mot Sverige kommer påverkansoperationer för att störa vår förmåga att fatta beslut och bryta ner vår försvarsvilja att vara en del i krigföringen.

Överraskning, vilseledning och skicklighet i att skapa strategiskt handlingsutrymme är viktiga delar i all krigföring. Att redan i fredstid verka med subversiva metoder för att påverka beslut, försvarsvilja och politisk handlingskraft är en del i att skapa och förstärka svagheter och sårbarheter.

Avsaknaden av en planering för höjd beredskap och krig har fört med sig att allmänhetens kunskap om totalförsvaret idag är mycket begränsad. Den gynnsamma säkerhetspolitiska situation som har varit rådande i Europa och västvärlden har också inneburit att perspektivet höjd beredskap och krig ter sig främmande för många människor. Medvetenheten och kunskapen om hur samhället kan påverkas av ett väpnat angrepp och hur man som invånare bör agera om kriget kommer behöver därför förbättras.

Jag är övertygad om att broschyren *Om krisen eller kriget kommer (2018)*, framtagen av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), har bidragit till att både öka folkförankringen och försvarsviljan hos vår befolkning. Den har även sänt ett viktigt budskap internationellt, att vi i Sverige tar det försämrade omvärldsläget på allvar.

> "Sverige är alltmer heterogent, urbaniserat, sekulariserat, internationaliserat och individualiserat.

Försvarsviljan hos befolkningen ska stärkas och motståndskraften mot externa påtryckningar som hotar Sveriges handlingsfrihet och rätt till självbestämmande upprätthållas. Detta uppnås genom ett starkt psykologiskt försvar. Det psykologiska försvaret bidrar såväl i fred som i krig till att öka befolkningens kris- och krigsmedvetenhet, försvarsvilja och motståndskraft. Därmed förbättras samhällets förmåga att stå emot påtryckningar och propaganda från en eventuell motståndare.

Sedan det kalla kriget tog slut har Sverige blivit alltmer heterogent, urbaniserat, sekulariserat, internationaliserat och individualiserat. Det ställer stora krav på anpassad information och spridning för att nå allmänheten. Bara det faktum att Sverige idag är ett betydligt mer mångkulturellt samhälle kräver t ex att information måste finnas tillgänglig även på andra språk än svenska och i kanaler som når olika målgrupper.

På övergripande nivå visar Kulturkartan från *World Values Survey* att Sverige värderingsmässigt sticker ut t ex i jämförelse med många andra EU-länder. Enligt undersökningen värderas i Sverige tillit, självförverkligande och livskvalitet snarare än överlevnad liksom sekulära och rationella värderingar

snarare än traditionella värderingar ovanligt högt. Detta är viktiga ingångsvärden när vi utvecklar det psykologiska försvaret.

Med det sagt, välkomnar Försvarsberedningen regeringens initiativ till att inrätta en ny myndighet med det övergripande ansvaret för att utveckla och koordinera det psykologiska försvaret.

Försvarsberedningen betonar i sina rapporter att de frivilliga försvarsorganisationerna har en viktig roll i totalförsvaret. Beredningen understryker att de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet är viktig för att involvera befolkningen i totalförsvaret samtidigt som den stärker både totalförsvarets förankring i samhället och försvarsviljan.

Frivilliga försvarsorganisationer har till exempel en viktig roll att fylla i det psykologiska försvaret genom att sprida kunskap och information men också organisera och tillvarata engagemanget för totalförsvarets verksamhet i ett brett samhällsperspektiv. Med engagerade, välutbildade och övade frivilliga ungdomar, kvinnor och män skapas en bredd och mångfald för att stärka totalförsvaret och möta de utmaningar som Sverige kan ställas inför.

***Björn von Sydow**, är ordförande i Försvarsberedningen f d talman och försvarsminister.*

Författaren betonar bl a betydelsen av det psykologiska försvaret. Foto: Esquilo / Wikimedia Commons.

Välkommen att söka bidrag för verksamhet som tjänar till att stärka Sveriges försvar samt fredsbevarande och samhällsstödjande åtgärder.

Berättigade att söka är frivilliga försvarsorganisationer och organisationer som verkar för stöd till samhälle och individer. Ansökningar till Källvikenstiftelsen kan göras under två perioder per år: **1 april – 1 september** och **1 oktober – 1 mars**.
För ansökningsformulär och mer information, se hemsidan.

Källvikenstiftelsen

Källvikenstiftelsen • Pionjärvägen 6 • 451 34 Uddevalla • info@kallvikenstiftelsen.se • www.kallvikenstiftelsen.se

Ett folkförankrat totalförsvar

Att skapa folkförankring för totalförsvaret är att möta människor i deras vardag. Att möta människor i deras vardag innebär en känsla av delaktighet och delaktighet leder i sin tur till förankring.

Minou Sadeghpour

Ett folkförankrat totalförsvar. Detta är debattörer, politiker och sakkunniga till synes rörande överens om är grunden till att lyckas med återtagandet av totalförsvaret. Men vad betyder egentligen ett folkförankrat totalförsvar och hur vet vi när totalförsvaret är folkförankrat?

Begreppet folkförankring återkommer kontinuerligt i svensk försvarsdebatt. Trots detta är det svårt att hitta en enhetlig definition på begreppet och hur den definitionen i sin tur ska användas. Min förklaring till ett folkförankrat totalförsvar är att invånare, medborgare och enskilda visar förtroende, intresse och nyfikenhet för totalförsvarets utveckling och vidmakthållande. Men för att detta ska komma till stånd måste det från samhällets sida arbetas mer aktivt för att uppmuntra och ta tillvara engagemang samt att fylla kunskapsluckor.

Jag ställde frågan till min 23 årige lillebror om vad ”ett folkförankrat totalförsvar” betyder för honom. Han tänkte länge och svarade sedan, ”för mig betyder det att befolkningen i ett land är för ett starkt försvar”. En i mitt tycke väldigt klok reflektion som behöver tas tillvara och utvecklas. Men vems ansvar är det då att ta tillvara min brors spirande intresse för försvaret av Sverige? När är försvarsfrågan egentligen folkförankrad och är den ens möjlig att mäta?

På Försvarsmaktens blogg i ett inlägg på temat folkförankring går att läsa följande:

”Tystnad och ointresse för frågor kring landets säkerhet är mer skadligt för folkförankring än något annat.”

Att skapa folkförankring för totalförsvaret är att möta människor i deras vardag. Att möta människor i deras vardag innebär en känsla av delaktighet och delaktighet leder i sin tur till förankring. För trots att det ligger ett ganska stort ansvar på Försvarsmakten att synliggöra sin verksamhet i vår vardag, vilket de gör med bravur, omfattar ju totalförsvaret mer än Försvarsmaktens verksamhet. Politiker, näringsliv och myndigheter behöver alla bidra till ett folkförankrat totalförsvar. Men totalförsvaret omfattar människors vardag och vardagen för majoriteten av oss spenderas i en kommun någonstans i Sverige. Kommunernas del i totalförsvaret är i sin tur stor, ganska otydlig i kravställningen och vitt omdebatterad.

Frågan bör rimligen betraktas ur två perspektiv. Det första är kommunernas del i totalförsvaret. Det andra är kommunernas del i folkförankringen av totalförsvaret.

Kommunernas ansvar i uppbyggnaden av ett nytt totalförsvar är stort. Foto: Flukeman / Wikimedia Commons.

Komplexiteten består i att få den kommunala världens verklighet att prioritera de två dimensionerna av totalförsvaret kontra kommunens vardag med skola, vård och omsorg. Det är trots detta högst rimligt att tänka att jag som invånare i en kommun bryr mig om det som rör mig och min vardag, om jag nu förstår att det rör min vardag. Kunskapsnivån hos politiken på lokal nivå är låg. Invånarna har generellt ännu lägre kunskapsnivå. Frågan är hur det kommunala ansvaret för byggandet av beredskap på sin nivå ska lyckas.

På nationell nivå talas det ofta om vad kommunernas roll i totalförsvaret är. Men en lika stor fråga bör ju vara hur kommunerna ska förtjäna invånarnas förtroende på området. För att få invånarnas förtroende måste kommunen kunna förklara sin uppgift inom ramen för totalförsvaret. Men oavsett att vägen till målet kan kännas lång så behöver vi börja någonstans. Människor behöver helt enkelt möta frågan i sin vardag för att intresset för ett totalförsvar ska väckas. Vardagen i hela Sverige bör präglas av ett intresse kring att totalförsvaret kan tas tillvara och att frågor som hur totalförsvaret påverkar min vardag, och hur jag kan bidra till att forma det nya och förvalta det gamla, faktiskt kan besvaras.

> ”För att få invånarnas förtroende måste kommunen kunna förklara sin uppgift inom ramen för totalförsvaret.

Oavsett definitionen av folkförankring i kontexten totalförsvar är jag övertygad om att vi alla är överens om att betydelsen av individens delaktighet i totalförsvaret är central. Därför står hoppet starkt till att min bror Daniels intresse för totalförsvaret kvarstår och att han får möjlighet att bidra trots avståndet till huvudstaden.

***Minou Sadeghpour**, är verksam som styrelseledamot i Allmänna Försvarsföreningen och bevakar säkerhetspolitik och utvecklingen i omvärlden.*

minou.sadeghpour82@gmail.com

Plikt och folkförankring

Värnplikten – en samhällsskola. Foto: Jimmy Croona / Försvarsmakten.

När regeringsbeslutet om att återaktivera värnplikten togs var det många som sällan sett en militär. Inte många hade en svensk militär förebild, utan de flesta hade relationer till någon de sett på film. Läroplanen inkluderar inga fördjupningar om totalförsvaret.

Marinette Nyh Radebo

Anders står med vattenslangen i skogen. Branden i Västmanland har hållit på i några veckor. Han är trött och hungrig, men känner en stolthet över att han och hans kamrater är med i arbetet med att släcka branden.

Han gjorde värnplikten 2005 och minns året med blandade känslor. Hade han inte gjort värnplikten hade han inte haft vänner över hela landet som han har nu. De som i början inte hade någonting gemensamt, men efter att de lärt känna varandra, tränat och övat ihop, litar på varandra i vått och torrt. De är fem stycken som träffas regelbundet och behöver någon av dem hjälp så ställer de fortfarande upp för varandra.

Under värnplikten fick han verkligen lära sig ”vem han var”. Vissa övningar trodde han var omöjliga innan de skulle genomföras, men blev förvånad och samtidigt stärkte det hans självförtroende att han var mer kapabel än han själv trodde. Det var ett jobbigt år, men han vill inte vara utan det. Han är stolt över att han gjorde sin ”plikt” och han fick lära känna och fick förtroende för sin tillfälliga arbetsgivare.

När inkallelsen till repetitionsövning kom för ett år sedan från Rekryteringsmyndigheten trodde han att någon skämtade med honom. Det var han inte ensam om. Hans arbetsgivare trodde att det var ett skämt, men informationen var tydlig och arbetsgivaren förstod att det här var på riktigt och en del av plikten. Han fick

träffa många av sina kompisar och upplevde att samhörigheten fanns kvar och att de snabbt var tillbaka i gamla rutiner. Han kunde konstatera att nästan allt han lärt sig fanns kvar i huvudet och i kroppen. Det som inte fanns kvar var musklerna, som inte var lika vältränade som förr, och han fick grym träningsvärk första kvällen. Efter repetitionsövningen fick han mersmak och gick med i Försvarsutbildarna som frivillig. Nu kan han öva och gå kurser några gånger per år och det innebär också att han kan bli tillfrågad att delta vid olika händelser som frivillig. När frågan kom att hjälpa till vid branden sa han direkt ja.

Nu står han där med vattenslangen när det helt plötsligt dyker upp en liten kylbil. Anders säger till chauffören att det inte är lämpligt att vara här vid branden. Chauffören säger att hon heter Anna och svarar med att fråga om han inte är hungrig. Jo, det medger förstås Anders. Anna säger att hon har grillkorv med sig till Anders och hans kamrater. Men, säger Anders, det är ju eldningsförbud! Anna blir först tyst, men sedan pekar hon på den perfekta glöden vid Anders fötter och säger: Men där skulle du kunna grilla. *

> ”Folkförankring av totalförsvaret är inte en myndighetsuppgift utan det ansvaret delas av många.

Efter att Annika Nordgren Christensens överlämnat utredningen ”En robust personalförsörjning av det militära försvaret ” och efter remissrundan, blev det ett regeringsbeslut den 2 mars 2017. I den ingick en återaktivering av mönstring och grundutbildning med könsneutral värnplikt. Det var den enskilt största mediala händelsen under min tid som pressekreterare på Försvarsdepartementet. Den dagen ringde det konstant från hela Sverige och under kommande veckor ringde världspressen, från över 120 länder, och undrade om det verkligen kunde vara sant. Sverige sågs av många som ett föredöme, men samtidigt undrade man om bakgrunden till beslutet och om hotet från öst var större än det hade presenterats.

Hur förberedd var det svenska samhället på detta beslut? Hur ofta hade vi decennierna innan talat om ”folkförankring? Från konflikten i Georgien och Rysslands annektering av Krim tog försvarsdebatten verkligen fart. Många fler blev medvetna om det förändrade säkerhetsläget och ett nytt försvarsbeslut för 2016 - 2020 vände den nedåtgående trenden.

När regeringsbeslutet om att återaktivera värnplikten togs var det många som sällan sett en militär. Inte många hade en svensk militär förebild, utan de flesta hade relationer till någon de sett på film. Läroplanen inkluderar inga fördjupningar om totalförsvaret. Jag läste nyligen den sida (!), i den nyutkomna samhällskunskapsboken för gymnasiet som handlar om svensk säkerhetspolitik. För att göra ett nedslag i texten om Försvarsmakten: ”Försvaret behöver inte längre så många soldater. De måste däremot kunna mobiliseras snabbare och vara mycket välutbildade. Det var anledningen till att man slutade tillämpa den allmänna värnplikten år 2010. Det visade sig dock att försvarsmakten hade svårt att rekrytera tillräckligt med anställda soldater. År 2017 bestämde regeringen därför att återinföra skyldigheten att mönstra och genomföra värnplikt.” Texten har flera faktafel och totalförsvaret finns inte med i texten. Tänk om man hade offrat en mening på sidan och skrivit ”du som läser denna bok är från 16 år del av Sveriges totalförsvar”. När nu fokus på totalförsvaret ökar i hela samhället hade jag hoppats på att den informationen även hade nått dem som producerar skolböcker.

Folkförankring av totalförsvaret är inte en myndighetsuppgift, utan det ansvaret delas av många. Den myndighet där jag är kommunikationschef, Rekryteringsmyndigheten, har uppdraget att utifrån det ifyllda mönstringsunderlaget göra en urvalprövning, mönstra de utvalda värnpliktiga och pröva dem som gjort en egen ansökan. Målet är att leverera 4 000 värnpliktiga till grundutbildning. Myndigheten ligger först i kedjan när antalet värnpliktiga ska ökas. Ett par år innan behöver kapaciteten öka för att ta emot och mönstra/pröva flera. I en myndighet som nästan till hälften består av läkare, sjuksköterskor och psykologer är framförhållning en viktig ingrediens för att lyckas.

För att återgå till berättelsen om Anders. Frivilliga försvarsorganisationer bidrar också till en folkförankring av försvaret. Rekryteringen av yngre generationer är mycket viktig för framtiden. Men de många frivilliga som kom till bränderna sommaren 2018 visar att det finns hopp. Det gäller att uppmuntra detta och berätta för dem som ställer upp hur folkförankrade de är.

* Anders heter någonting annat i verkligheten. I verkligheten har han/hon flera namn och berättelsen består av flera personers erfarenheter som de har berättats för mig.

Marinette Nyh Radebo *är kommunikationschef vid Rekryteringsmyndigheten.*

marinette@nyrad.se

Övningar ökar förtroendet

Efter Trident Juncture 18 genomfördes en mätning av förtroendet för Försvarsmaktens förmåga att försvara Sverige vid ett väpnat angrepp. Mätningen gav det högsta värdet sedan 2012. Bidragande var sannolikt det aktiva arbetet med kommunikation inför och under övningen.

Jan Thörnqvist

Ett viktigt steg i att öka den samlade operativa förmågan i Försvarsmakten, i kombination med fördjupat samarbete med andra länder, togs 2017 med försvarsmaktsövningen Aurora 17. Det var den första försvarsmaktsövningen och den största nationella övningen på mer än 20 år. Under förra året fortsatte Försvarsmakten på inslagen kurs genom deltagande i den Natoledda övningen Trident Juncture 2018 (TRJE 18). Båda dessa övningar var viktiga för Försvarsmakten och har bidragit till en stärkt svensk militär förmåga och ett ökat förtroende för Försvarsmakten hos det svenska folket. Mycket har talats om Aurora 17 i svenska media, före, under och efter övningen, men av olika skäl, bl a eftersom övningen genomfördes i Norge, har det här hemma inte kommit fram lika mycket om TRJE 18, som var en övning som fick stor internationell uppmärksamhet och därför bör belysas ytterligare.

Försvarsmaktens övergripande syfte med deltagande i TRJE 18 var att på egen hand och tillsammans med andra uppvisa en trovärdig och tillgänglig militär förmåga i vårt närområde. Övningen genomfördes under veckorna 843 – 845 i Norge, Sverige och Finland med förbandsbidrag anmälda till beredskap för NATO Response Force 2019 Follow-on Forces Group (NRF FFG) och en reducerad brigad. Sverige deltog både med både marin- och flygförband som del av NATO Response Force, Follow-on Forces Group och med markförband som motståndare till NATO Response Force 2019. Sverige var vidare värdland under till- och fråntransport av flera utländska förband i övningen.

Den övergripande målsättningen med det svenska deltagandet i TRJE 18 var att träna de svenska bidragen till NRF 19 FFG avseende interoperabilitet tillsammans med Nato. Därutöver skulle brigadförmågan utvecklas, samarbetet med Finland och USA stärkas samt värdlandsstöd med Nato övas i den utsträckning som var möjlig.

TRJE 18 gav de svenska förbanden möjlighet att öva och utveckla förmågan till väpnad strid på förbandsnivå med fokus på taktik och stridsteknik. Övningen gav dem även tillfälle att utveckla sin förmåga att delta i gemensamma operationer med Nato och utveckla Försvarsmaktens interoperabillitet.

Stora internationella övningar tillsammans med våra partners bidrar till att stärka förtroendet för Försvarsmaktens förmåga. Foto: Alexander Gustavsson / Försvarsmakten.

De svenska marin- och flygstridsenheterna integrerades under övningen i Natoförbanden. Därutöver utvecklades interoperabiliteten för den marina logistikenheten genom integrering och verksamhet i Forward Logistic Site (FLS).

En svensk brigadstridsgrupp deltog i en internationell Land Component Command (LCC) där brigadstridsgruppen övade dubbelsidig strid mot en mekaniserad brigad. Brigadstridsgruppen var förstärkt med ett finskt motoriserat skyttekompani. Här utvecklades vår förmåga att planera och genomföra gemensam anfallsstrid, fördröjningsstrid och gemensam logistik.

Samarbetet med USA stärktes genom att amerikanskt flyg baserades på Kallax under övningen. Även ett motoriserat skyttekompani ur US Army Europe var planerat att ingå i brigaden, men drog sig ur under sommaren 2018.

Sverige gav värdlandsstöd till ”Natoförband” och därigenom övades egen personal i Försvarsmakten i att genomföra transiteringar av utländska förband till och från övningen. Norrbottens Flygflottilj F 21 i Luleå var även värdförband för flygförband och Natos framskjutna flygstridsledning och dessutom upplåts svenskt luftrum under övningen. Utöver detta har många nyttiga erfarenheter dragits avseende samverkan mellan förband, militärregioner, Försvarsmaktens logistik (FMLOG) och andra myndigheter.

För både Nato och Försvarsmakten är huvuddelen av träningsmålsättningarna för TRJE 18 uppfyllda och förbandens omdöme om övningen är överlag positiva. Övningsmålsättningarna är i huvudsak uppfyllda genom att förbanden fick möjlighet att öva och utveckla förmågan till väpnad strid med fokus på taktik och stridsteknik. Slutligen visade vårt deltagande på en trovärdig och tillgänglig militär förmåga i vårt närområde.

Efter TRJE 18 genomförde Demoskop en mätning av svenskars förtroende för Försvarsmaktens förmåga att försvara Sverige vid ett väpnat angrepp. Denna gav det högsta värdet sedan 2012. Detta är mycket glädjande och bidragande var sannolikt det aktiva arbetet med kommunikation inför och under övningen. De övningar som genomförs på, över eller nära svenskt territorium

bevakas ofta lättare och i större omfattning av svenska media, vilket bidrar till en bättre folkförankring. Större övningar har genomförts på och över våra grannländers territorium samt till sjöss och i luften i vårt närområde. Det har ibland gjort att dessa övningar varit svårare för media att bevaka och rapportera om, något som ställt ökade krav på Försvarsmaktens egen kommunikation.

Försvarsmaktens övningsverksamhet är väl integrerad med vår operativa planering och löser ofta parallella behov av beredskap, bevakning, övervakning och underrättelseinhämtning samt militär närvaro och tillgänglighet i olika delar av Sverige och vårt närområde.

> Försvarsmaktsövning Aurora 17 ökade den operativa förmågan.

Sedan TRJE 18 har Försvarsmakten i år bland annat deltagit i den svenska arméövningen Northern Wind 19 parallellt med Flygvapenövning 19, marinövningen Baltops 19, flygvapenövningen Arctic Challenge Exercise 19 och marinövningen Northern Coasts 19. Alla är multinationella övningar som stärker den operativa förmågan och bygger säkerhet tillsammans med andra nationer. Dessutom har vi genomfört ett flertal nationella övningar, som t ex arméövningen Våreld 19, funktionsövningen Swedec EOD Exercise 19 och marinövningen Swenex 19. Nu ser vi med tillförsikt fram emot totalförsvarsövning TFÖ 2020 och försvarsmaktsövning Aurora 2020, vilka tillsammans med andra svenska myndigheter och andra länder kommer att fortsätta att stärka den samlade operativa förmågan i Försvarsmakten och sannolikt därmed även bidra till folkförankringen.

Jan Thörnqvist *är viceamiral och Försvarsmaktens insatschef.*

Samarbetet med Finland, på bilden exemplifierat av finska och svenska soldater som samövar, bidrar till att stärka förtroendet för Försvarsmakten. Foto: Bezav Mahmod / Försvarsmakten.

Folkförankring och militärstrategisk kommunikation

Vår utmaning som militärstrategiska kommunikatörer är alltså att mejsla ut vad vi ska göra och säga för att bidra till att realisera överbefälhavarens tre övergripande målsättningar: ökad och trovärdig militär förmåga, relevans och förtroende externt, samt stolthet och förtroende internt.

Mats Ström, Magnus Johnsson, Johan Landeström

När värnplikten lades i vila 2010 aktualiserades frågan om hur Försvarsmaktens folkförankring skulle vidmakthållas. Termen sägs ha myntats så sent som 1995 i en statlig utredning, och även om begreppet egentligen aldrig definierades officiellt, så ansågs värnplikten allmänt vara dess centrala mekanism.

Sedan 2010 har Försvarsmaktens kommunikation förändrats väsentligt. Även om man inte kan säga att det främst har handlat om att stärka folkförankringen, så är det uppenbart att vi har arbetat med och utvecklat olika typer av målgruppsanpassade kampanjer för attraktion och rekrytering. Syftena var tydliga.

Det första var att attrahera personal till tidvis eller kontinuerlig frivillig tjänstgöring i insatsorganisationen. Detta var naturligtvis en följd av den avskaffade värnplikten, ett beslut som kastade ut Försvarsmakten i kompetensmarknadens konkurrens. Detta gäller alltjämt med pliktens återinförande eftersom vi i praktiken fortfarande bara kallar intresserade och motiverade.

Det andra syftet var, och är, att utveckla och stärka Försvarsmaktens varumärke. Detta är naturligtvis intimt förknippat med attraktion och rekrytering, men även med det så kallade behålla-perspektivet, eftersom varumärkesbyggandet delvis syftar till att göra Försvarsmakten till en attraktiv arbetsgivare och arbetsplats.

Därutöver syftar varumärkesarbetet till någonting som tangerar folkförankring, även om vi inte använder begreppet för närvarande. När Försvarshögskolan för några år sedan uppdrogs att undersöka folkförankring blev man tvungen att definiera begreppet. Resultatet löd: ”(1) att medborgarna har kännedom om Försvarsmakten och dess uppdrag, (2) att medborgarna har förtroende för att Försvarsmakten agerar i enlighet med det politiskt bestämda uppdraget och (3) att medborgarna har förtroende för att Försvarsmakten återspeglar det civila samhällets värdegrund”.

Denna definition beskriver ganska väl hur vi arbetar med utåtriktad kommunikation i Försvarsmakten idag. Alla punkterna är giltiga sett i ett utvecklingsperspektiv

kopplat till varumärket, att skapa *legitimitet*. Allmänheten och politiken måste ha förtroende för vår förmåga att utforma det militära försvaret. Vi måste också uppfattas som *relevanta*, d v s vi måste anses vara kapabla att lösa våra uppdrag och det måste anses att ett militärt försvar är nödvändigt. Definitionen pekar också på själva grunden för denna typ av kommunikation. Denna grund är att skapa en sådan medvetenhet och kunskap om oss och vår verksamhet att allmänheten och politiken kan bilda sig informerade uppfattningar om vår legitimitet, relevans och förmåga, och förstår vilka mervärden Försvarsmakten bidrar med i det gemensamma byggandet av det svenska samhället.

Nu vidareutvecklar vi Försvarsmaktens koncept för kommunikation – vi kallar det militärstrategisk kommunikation. Den bärande idén i konceptet är att vår verksamhet, vår relevans och vår legitimitet kan göras ännu tydligare och starkare, genom att låta själva verksamheten kommunicera våra budskap. Insikten om att vårt allmänna uppträdande mot andra, våra övningar och gemensamma operationer, vårt sätt att ta hand om vår personal, och vårt samarbete med andra myndigheter och andra länder har kommunikativ effekt i sig, är helt avgörande ur ett militärstrategiskt perspektiv. Detta kräver ett förändrat förhållningssätt till det som vanligtvis kallas kommunikationstjänst, och vi tar ibland hjälp av ett i våra kretsar berömt citat av den amerikanske amiralen Michael Mullen för att illustrera detta:

”We need to worry a lot less about how to communicate, and much more about what our actions communicate.”

Vår utmaning som militärstrategiska kommunikatörer är alltså att mejsla ut vad vi ska göra och säga för att bidra till att realisera överbefälhavarens tre övergripande målsättningar: ökad och trovärdig militär förmåga, relevans och förtroende externt, samt stolthet och förtroende internt.

Men med den osäkerhet som vi idag ser på framtiden, medvetna om att vi har tagit stora säkerhets- och försvarspolitiska risker under lång tid och att vi nu har ett omfattande återtagande av militär och civil förmåga framför oss, vill vi även väcka en diskussion om försvarsvilja.

Om folkförankring är en förutsättning för ett militärt försvar i ett demokratiskt samhälle, så är försvarsvilja en förutsättning för grunden i vår militärstrategiska doktrin, en krigsavhållande tröskeleffekt. Legitimitet och relevans är på något sätt själva grunden för det militära försvarets existens i en demokrati, men om vi som land ska vara avskräckande krävs något mer.

Forskning visar på vissa samband mellan, å ena sidan, den upplevda relevansen och förtroendet för ett lands försvarsmakt och, å den andra, försvarsviljan, men här finns mer att göra. Vi tror bland annat att vi behöver bredda diskussionen om hur vi tillsammans främjar en bred och allmän vilja att försvara landet, antingen inom det militära eller det civila försvaret, om det skulle behövas.

> ”Utvecklingen av totalförsvaret kräver en bred diskussion om folkförankring och försvarsvilja.

En trovärdig tröskel, med en avskräckande effekt kräver dels en fullt bemannad försvarsmakt, en utmaning i sig, som kan möta ett väpnat angrepp, men även en folklig resiliens, som med uthållighet kan motstå det som kommer under och efter ett väpnat angrepp. Överbefälhavarens budskap från Försvarsmaktens sida är tydligt: ”Vi ger aldrig upp!”, och Försvarsberedningen är lika tydlig i delrapporten Motståndskraft:

De budskap som Försvarsmaktens ledning kommunicerar har stor betydelse för organisationens anseende hos medborgarna. Foto: Anna Sehlstedt / Försvarsmakten.

”Befolkningens försvarsvilja, motståndskraft och förmåga att hantera en krigssituation är avgörande för att uppnå ett trovärdigt totalförsvar”.

Vår gemensamma utveckling av totalförsvaret kräver alltså en bred diskussion om såväl folkförankring som försvarsvilja, och vi behöver utveckla vår syn på hur förmåga, folkförankring och försvarsvilja kommuniceras, såväl i ordsom i handling, i en tid när fakta är relativa, information är färskvara, och kanalerna otaliga.

Mats Ström *är brigadgeneral, Försvarsmaktens kommunikationsdirektör och chef för Ledningsstabens kommunikationsavdelning.*

Magnus Johnsson *är överstelöjtnant, fil dr och sektionschef på Ledningsstabens kommunikationsavdelning.*

Johan Landeström *är Försvarsmaktens varumärkes- och marknadschef på Ledningsstabens kommunikationsavdelning.*

magnus@magnusjohnsson.com

Det som handling kommunicerar är avgörande för tilltron till Försvarsmakten. Här genomförs övervakning av svenskt luftrum. Foto: Försvarsmakten.

Folkförankring på hemmaplan

Effekten av dessa soldaters insatser ökar avsevärt om stöd erhålls från lokalbefolkningen. Foto: Jimmy Croona / Försvarsmakten.

Tidigt fick vi kontakt med befolkningen i området och därigenom fick vi erbjudandet att hela kompaniet kunde sova i en gymnastiksal. Tack vare frånvaron av de spår som en vanlig tältförläggning lämnar ifrån sig kunde vi dölja var kompaniet befann sig. Givetvis blev också återhämtningen för personalen bättre.

Jacob Fritzson

I försvarsberedningens rapport från 2017 nämns bland annat att det psykologiska försvaret måste stärkas. En av de målsättningar som finns för det psykologiska försvaret är att ”… säkerställa befolkningens försvarsvilja i fred och motståndsvilja i krig”. Här fokuseras på det svenska folkets försvarsvilja utgående ifrån närmiljön, d v s där människorna bor och verkar.

Först några ord om förutsättningarna för det som avhandlas. I övning Nordanvind 19, som genomfördes i övre Norrland, deltog Sverige och Finland tillsammans med Norge, USA och Storbritannien. Under denna övning hade jag befattningen som plutonchef för en pansarskyttepluton tillhörande I 19. Den pluton som jag var chef över bestod personellt av en blandning av heltidsanställda soldater och tidvis tjänstgörande soldater, således deltidstjänstgörande soldater. Det kompani som jag ingick i bestod i huvudsak av tidvis tjänstgörande personal.

Min första uppgift var att fördröja fiendens framryckning längs en väg. Vid samma väg fanns en mycket liten by. Medan vi genomförde våra stridsförberedelser blev invånarna, av lättbegripliga skäl, nyfikna på den militära aktivitet som försiggick i området och efter ett tag kom några av byns invånare fram till min pluton. En av mina soldater kallade på mig och när jag började samtala med ett par personer visade det sig att dessa under dygnet, dels skottat snö över de stråk som skulle ha kunnat röja vårt kompanis rörelser och utöver detta hade de kört längs vägen och kunnat observera ett stort antal fordon som de dessutom hade fotograferat. Eftersom de kände området utan och innan kunde de beskriva exakt vilka fordon som stod grupperade var liksom i vilken riktning

de framryckte. Under de dygn som vi fördröjde framryckningen längs denna väg återkom en man som bodde i byn med rapporter och bilder på fiendens enheter, vilket senare rapporterades vidare. Exempelvis fick vi i ett tidigt skede grepp på fiendens stridsvagnar och i vilken riktning de rörde sig, vilket givetvis rapporterades uppåt. Senare fick vi ävenledes en bild på den norska brigadens ledningsplats samt dess geografiska position. Bybornas lokalkännedom gjorde att vi kunde hitta nya omärkta stråk på kartan. När vi sedan lämnade området ägnade sig några personer åt att leda fienden i fel riktning och gräva igen körbara stråk.

> ”Vart än vi kom under övningen erbjöd människor den hjälp de kunde.

Vi omgrupperade därefter till ett annat område där tanken var att vi skulle sova i stridsförläggning. Det innebär att personalen sover i stridsfordonen, vilket som läsaren säkert inser, inte är överdrivet bekvämt. Tidigt fick vi kontakt med befolkningen även i detta område och därigenom fick vi erbjudandet att hela kompaniet kunde sova i en gymnastiksal. Tack vare frånvaron av de spår som en vanlig tältförläggning lämnar ifrån sig kunde vi dölja var kompaniet befann sig. Givetvis blev också återhämtningen för personalen bättre.

De sista dygnen innan övningen avslutades återvände mitt kompani till det sista fördröjningsområdet, där vi grupperade i närheten av en jaktstuga. Mannen som ägde jaktstugan erbjöd oss att låna både jaktstugan och den bastu han ägde på tomten. Jaktstugan förenklade naturligtvis stabstjänsten men även ordergivningar avsevärt, men framförallt innebar bastun att kompaniets stridsvärde höjdes avsevärt. De som varit ute på en längre övning vet hur smutsig man blir efter elva dygn i fält, oavsett hur noggrann man är med hygienen. Mannens välvilja gjorde att stridsvärdet dagen efter var lika gott som under den första dagen på övningen.

Sammantaget är min uppfattning att befolkningen i övre Norrland har en mycket god vilja att bidra till försvaret av Sverige. Vart än vi kom under övningen erbjöd människor oss hjälp genom att avslöja fiendens position eller erbjuda oss förläggning. En del gav oss bullar, någon erbjöd sig att hämta pizza åt oss och väldigt många vinkade åt oss och gav tummen upp. Med denna goda grund har vi alla förutsättningar att kunna bygga en kampvilja hos folket, som jag är övertygad om kommer kunna ge Försvarsmakten avsevärda fördelar i händelse av krig. Befolkningens stöd och vilja att kämpa kommer att vara avgörande.

Jacob Fritzson *är löjtnant vid Norrbottens regemente, I 19.*

JacobFritzson@hotmail.com

Kontakten med civilbefolkningen kan ge värdefull information. Foto: Mats Nyström / Försvarsmakten.

AMF – stiftelse med film på agendan

Historien om AMF går tillbaka till 1920 då Stiftelsen Armé-, Marin- och Flygfilm började förse försvaret med undervisnings-, dokumentär- och journalfilmer. Det filmarkiv som finns hos AMF är ett av världens äldsta.

Per Lunqe

Peter Nordström, chef för Stiftelsen Armé-, Marin- och Flygfilm (AMF), kommer in i AMF:s lokaler, en trappa ner på Östermalmsgatan 87. Han har just varit på Filminstitutet och förberett kvällens VIP-visning av filmen *Koreasjukhuset*.

Koreasjukhuset handlar om svenskarna i Korea 1950 – 1957, en insats som är bortglömd av många och okänd för de flesta. I filmen, som tog tre och ett halvt år att göra, varvas arkivfilmer med intervjuer. Filmen finansierades, förutom genom AMF, av flera andra stiftelser.

AMF har under senare tid gjort tre större filmproduktioner. Förutom *Koreasjukhuset* har man producerat *Kongoveteranerna* och *Vasaorden* samt ett 30-tal dokumentärfilmer åt Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek.

> ”AMF är ett av världens äldsta filmarkiv.

AMF bildades som en förening under ledning av löjtnanten Gunnar Dyhlén. Den försåg försvaret med undervisnings-, dokumentär- och journalfilmer. Filmerna skulle vara en del av informationen om försvaret för att hålla försvarsviljan uppe och spelade en viktig roll under beredskapsåren.

I Stiftelsen Armé-, Marin- och Flygfilm ingår AMF Digital AB som registrerar och digitaliserar den egna filmsamlingen samt bistår myndigheter, landsting, kommuner, muséer, föreningar och företag för att deras material ska kunna bevaras. Försvarsmakten är en stor kund. Bland företagen märks KF och IKEA. Formaten har förändrats, från den brandfarliga nitratfilmen till dagens digitala. Allt videomaterial skalas upp till dagens format. Samarbete sker också med myndigheter som Polisen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och fredsarkivet vid Folke Bernadotte-akademin (FBA). Vi är idag den digitaliseringsstudio som kan hantera flest videoformat, säger Peter Nordström.

Stiftelsens arkivchef, Bodil Gyllensvärd, arbetar med att bygga en ny offentlig databas. Databasen ska, när den sjösätts i höst, vara tillgänglig för allmänheten, forskare och produktionsbolag. De senare och forskare kommer i framtiden att kunna ansöka om att få tillträde till databasen, för att sedan kunna söka i den. Det kommer även att finnas en play-kanal för allmänheten, ungefär som SvT Play, där intresserade ska kunna gå in och se olika filmer. AMF bygger nu ett nytt serversystem som ger dessa möjligheter.

Stiftelsen Armé-, Marin- och Flygfilm har i sin samling allt från enkla utbildningsfilmer till större produktioner. Experter som Einar Lyth engageras för försvarshistoriska filmer, liksom reportern Christer Åström för filmer om flyg. För att ta fram en film gör AMF en grundlig research.

– Vi dammsuger arkivet på stillbilder och filmer. Vi köper också vid behov filmer för att komplettera våra egna, säger Peter Nordström.

Peter Nordström leder AMF med ett av världens äldsta filmarkiv. Foto: Per Lunge.

Den del av AMF som producerar film är Aktiebolaget Kinematografiska Anstalten (AKA-film), som startade 1928 och som fortfarande gör dokumentär- och utbildningsfilmer.

Peter Nordström är stiftelsens förste civile chef. Han har arbetat vid AMF i över tio år och var med om att göra om Föreningen Armé-, Marin- och Flygfilm till en stiftelse 2014 för att säkerställa filmsamlingens framtid.

Att denna verksamhet kan fortsätta är viktigt. Stiftelsen Armé-, Marin- och Flygfilm har inte bara ett av världens äldsta filmarkiv. Det är också en kulturskatt med imponerande 10 000 titlar som AMF förvaltar.

Per Lunqe *är frilansjournalist.*

per@lunqe.se

Populism i Centraleuropa

Populismen är ett alleuropeiskt fenomen. Av historiska skäl tycks man i Öst- och Centraleuropa vara mer mottaglig för dess frestelser. Inträdet i EU och Nato handlade mer om frigörelse från sovjetisk ockupation och nationell suveränitet än om demokrati, skriver ***Nils Daag****.*

Istället för att välja en liberal demokratisk modell av västeuropeiskt snitt har utvecklingen i Centraleuropa gått i auktoritär riktning. Bilden måste dock nyanseras. Det handlar inte om diktatur. Snarare är det ett system där ”the winner takes it all”, d v s minoriteternas rättigheter kommer i kläm. Staten/nationen ska vara stark.

I Polen har Jarosław Kaczyńskis parti, Lag och Rättvisa, sökt vidga kontrollen över rättsväsendet och angripit press- och yttrandefriheten. I valet i oktober behöll partiet egen majoritet i det polska parlamentet, Sejmen, och regeringsmakten, men motkrafterna är starka. Det räcker med att hänvisa till Solidaritet 1980 - 1981.

Längst har populismen gått i Ungern, där premiärminister Viktor Orbán sitter säkert i sadeln. I senaste valet fick hans parti Fidesz hälften av rösterna och behöll sin två tredjedels majoritet i det ungerska parlamentet. Orbán siktar på att etablera ett kristet, konservativt block i Centraleuropa.

I Tjeckien råder politisk röra. Presidenten, Miloš Zeman, som har försökt flytta makt från parlamentet och regeringen till presidentposten, flirtar också med Putin samtidigt som han kritiserar EU. Samtidigt är premiärministern, Andrej Babis, försvagad på grund av grava korruptionsanklagelser.

I Slovakien har det ”socialdemokratiska” regeringspartiet, Smer, bedrivit en politik med starka populistiska inslag. Den dominerande politikern inom Smer, Robert Fico, tvingades avgå från premiärministerposten på grund av den starka folkliga reaktionen på mordet på den undersökande journalisten Ján Kuciak. Den social-liberala advokaten, Zuzana Čaputovás, seger i presidentvalet har emellertid ingett många förhoppningar om framtiden.

VÄRDERINGAR AV HISTORISKA SKÄL

Populismen är ett alleuropeiskt fenomen. Av historiska skäl tycks man i Öst- och Centraleuropa vara mer mottaglig för dess frestelser. De liberala och demokratiska värderingar som utgör grunden för EU-samarbetet har införts ovanifrån/utifrån. Inträdet i EU och Nato handlade mer om frigörelse från sovjetisk ockupation och nationell suveränitet än om demokrati. Även om populismen i Centraleuropa har en annan bakgrund än i exempelvis Norden, finns gemensamma drag. Framför allt är det känslan av vanmakt som sprider sig bland dem som anser sig ha förlorat på utvecklingen sedan 1989. Liksom Trump vill också populisterna bygga ”murar” mot omvärlden. Det blir för länder som Sverige svårt att värna frihandeln och driva igenom en mer rättvis fördelning av asylsökande och flyktingar på grund av att EU:s möjligheter att ”straffa” medlemsländer som utvecklas i antidemokratisk riktning är mycket begränsade.

SYNEN PÅ EU:S FRAMTID

Men den viktigaste långsiktiga konsekvensen av populismen är motståndet till en ”ever closer Union”. Anledningen är att de populistiska partierna är EU-skeptiska. Även om man inte kommer att följa det brittiska exemplet, söker man förhindra en vidareutveckling av samarbetet. Här finns en djup klyfta gällande den existentiella frågan om vad EU är till för idag och i framtiden. För dessa länder var syftet med medlemskapet frihet

och välstånd, där EU ses som en möjlighet till ekonomiskt bistånd, inte främst demokrati av västeuropeisk modell. EU-medlemskap innebär inte att man är beredd att ge upp nationell suveränitet eller visa solidaritet och liberalismen ses som ett dekadent utländskt påfund. För gemene man som upplevt nöd och ockupation är en stark ledare inte nödvändigtvis något negativt. Det finns dock motkrafter och den häftiga reaktionen efter mordet på den slovakiske journalisten Ján Kuciak är ett exempel på det. Samtidigt är de politiska strukturer som kan kanalisera dessa protester i ett reformarbete svaga.

SAMARBETE MED RYSSLAND

Balansen inom EU förskjuts då såväl geografiskt som politiskt/ideologiskt /ekonomiskt och klyftorna ökar mellan olika grupperingar. Detta får konsekvenser inte bara för frihandel och migration. Långsiktigt berörs också säkerheten. De centraleuropeiska länderna, och särskilt de populistiska partierna, förespråkar ett betydligt närmare samarbete med Ryssland. Ungern och Slovakien har goda kontakter med Moskva medan Polen, av historiska skäl, har en stark aversion mot Ryssland. De centraleuropeiska länderna, Polen undantaget, satsar ej heller på försvaret. Man ser i dagsläget inte Ryssland som ett militärt hot och väljer att prioritera andra frågor. Om fler av Natos medlemsstater blir allt mindre demokratiska och alltmer ryssvänliga, kan sammanhållningen utsättas för ytterligare påfrestningar.

> En förenklad syn på utvecklingen i Centraleuropa måste undvikas.

De centraleuropeiska länderna är inga tunga spelare i EU även om samarbetet inom den s k Visegradgruppen kan ge Polen, Ungern, Slovakien och Tjeckien ökat inflytande. Enigheten ska dock inte överdrivas. Det är idag främst vad gäller migration och i vissa fall frihandel som det finns en samstämmighet. Man är emot den fransktyska fördjupningen av EU och om denna drivs hårt kan Visegrad bli ett tydligt motståndsnäste.

Om EU:s medlemsstater skulle gagnas av ett närmare samarbete vad gäller yttre och inre säkerhet, parat med öppenhet gentemot omvärlden vad gäller investeringar och handel, pekar populismen i motsatt riktning. Risken är stor att de nya medlemsstaterna i Öst- och Centraleuropa inte bara blir en ekonomisk börda utan också en bromskloss för reformarbetet. Egoismen, protektionismen och ett korrumperat auktoritärt styre breder ut sig. Omvärldens bild av svaghet och splittring bekräftas.

Nils Daag *är ambassadör.*

nilsdaag01@gmail.com

Tre populister, fr v Polens Kaczyński, Tjeckiens Zeman och Ungerns Orbán. Foto: Adrian Grycuk / Wikimedia Commons, Truba7113 / Shutterstock, EU2017EE Estonian Presidency / Wikimedia Commons.

Inget lugnt toppmöte i London

Att en amerikansk president så beredvilligt underlättar för supermaktens och Alliansens motståndare att utöka sitt strategiska inflytande är milt sagt uppseendeväckande. Men, Trump är inte den förste amerikanske president att lämna walk-over till Ryssland och andra, skriver ***Ann-Sofie Dahl****.*

Det var tänkt som ett stillsamt och kort möte där stats- och regeringscheferna för de 29 medlemsländerna sent omsider skulle fira att Nato i år rundat sitt sjunde årtionde. Så diskret brukar Alliansens högtidsdagar inte passera; vanligtvis är det med betydligt mer pompa och ståt och dessutom på själva årsdagen den 4 april, inte som i år med åtta månaders fördröjning.

UTRIKESMINISTERMÖTE

På födelsedagen i april blev det istället ett mer nedtonat utrikesministermöte i Washington, delvis förlagt till samma lokaler på State Department där fördraget undertecknades 1949 av just medlemsländernas utrikesministrar.

Anledningen var att man ville undvika att den amerikanske statschefen skulle lyckas sabotera den goda stämningen, vilket Donald Trump gjorde vid toppmötena i Bryssel både 2017 och 2018. Speciellt som mötet i april var förlagt till presidentens hemmaplan, med alla de lockelser som det kunde innebära för spektakulära utspel riktade till den egna väljarbasen.

VALLÖFTE

Formatet med ett utrikesministermöte var därför en elegant lösning för att kringgå Trump. Ett rätt enkelt sätt att minimera risken för ytterligare havererade toppmöten vore annars om Nato återgick till att hålla träffarna på stats- och regeringschefsnivå med längre intervaller, som innan generalsekreterarstolen övertogs av norske Jens Stoltenberg. De årliga toppmötena är ett modernt påfund som han envist håller fast vid, trots alla de uppenbara faror som det innebär i dessa Trumptider.

Fast just i år, när Alliansen uppnådde den aktningsvärda åldern av sjuttio år, gick ett möte på toppnivå givetvis inte helt att undvika. En gemensam middag i ett julpyntat London lät förhållandevis riskfritt, i alla fall tills Trump drog tillbaka de amerikanska trupperna från Syrien och därmed gav sin turkiske kollega fritt spelrum mot kurderna; frihetskämpar eller terrorister, beroende på betraktarens perspektiv.

Att USA ska lämna Mellanöstern är ett vallöfte som Trump utfärdade under valkampanjen 2016, och för honom väger sådana betydligt tyngre än strategiska överväganden eller moraliska och politiska förpliktelser mot de kurder som tagit ett stort ansvar och stora förluster i kampen mot IS. Särskilt viktigt är det eftersom nästa presidentval närmar sig med snabba steg. I Trumps optik är kriget mot IS redan avklarat; en slutsats som han är rätt ensam om.

Med tillbakadragandet såg vi än en gång det mönster som vid det här laget framstår som ett smärtsamt

Donald Trump verkar vara en idealisk motspelare för Vladimir Putin. Foto: www.kremlin.ru.

kännetecken för Donald Trumps presidentskap; att svika och överge gamla vänner och allierade för att istället fraternisera med USA:s och västvärldens motståndare och antagonister.

PUTIN TRIUMFERAR

Inte minst fick Vladimir Putin ännu en gång anledning att korka upp champagnen. Förutom de brutala och blodiga konsekvenserna av det amerikanska tillbakadragandet för YPG-milisen och den kurdiska befolkningen, som Trump utan större betänkligheter slängde till vargarna, överräckte han samtidigt ännu en geopolitisk storseger åt Putin.

BRIST PÅ LOGIK PÅ HÖGSTA NIVÅ

Att en amerikansk president så beredvilligt underlättar för supermaktens och Alliansens motståndare att utöka sitt strategiska inflytande är milt sagt uppseendeväckande. Men, Trump är inte den förste amerikanske president att lämna walk-over till Ryssland och andra ljusskygga aktörer i Mellanöstern; processen inleddes redan under hans företrädare i Vita Huset.

Det är inte mycket som i övrigt förenar USA:s nuvarande och förre president, men i Mellanöstern hade Obama samma ambitioner som Trump har om att reducera den amerikanska närvaron, med ödesdigra följder för både regionen och Europas säkerhet.

Barack Obamas beslut att prematurt dra tillbaka de amerikanska styrkorna från Irak ledde till en nystart för den islamistiska terrorn och en snabb framväxt av IS. I Libyen kunde världen för första gång följa implementeringen av hans säkerhetspolitiska motto, det motsägelsefulla ”leading from behind”.

I Syrien minns vi Obamas velande över den röda linje som till sist inte visade sig mycket värd, trots varningar från Ovala rummet om vad som skulle bli den kännbara responsen om Assad ännu en gång använde kemiska vapen mot sin egen befolkning.

Av de hoten blev det i slutänden intet, och inte heller blev det något ingripande från Natos sida i Syrienkonflikten. Den dåvarande generalsekreteraren, Anders Fogh Rasmussen, beskriver i sin bok *The Will to Lead* (på danska *Viljen til at lede*, 2016) den enorma frustration han kände över det bristande intresset i väsentliga delar av medlemskretsen, och inte minst USA, för varje form av militärt ingripande i Syrienkriget.

I Nato fattas som bekant alla beslut med konsensus, vilket ger varje enskilt medlemsland möjlighet att blockera icke önskvärda aktiviteter genom att använda sitt veto. Så långt som till veto går det emellertid sällan, eller snarare aldrig.

Istället inträder den så kallade ”NATO Principle”, som helt enkelt innebär att man diskuterar och förhandlar tills samtliga runt det ovala sammanträdesbordet är nöjda och beslut kan fattas (eller inte) av NAC (North Atlantic Council, Natos högsta beslutande organ).

PÅ KOLLISIONSKURS

Inofficiell mästare i den genren, att hota med veto, är Turkiet, Natos näst största militärmakt som under årens lopp har förlängt månget möte med sitt obstruerande. Under president, Recep Tayyip Erdogan, har landet befunnit sig på närmast konstant kollisionskurs med övriga i sällskapet. Dels har det skett genom att Turkiet under hans ledning har rört sig stadigt allt längre bort från de grundläggande demokratiska värderingar som listas i Natofördragets förord. Dels har det skett ett stadigt närmande till Ryssland, inklusive vapenköp av ryska S-400 missiler, med en avstängning av Turkiet från F-35-projektet som följd.

Erdogans kurs på tvärs mot Alliansens intressen och grundprinciper har lett till rop från olika håll på Turkiets uteslutning från Nato. Någon uteslutningsparagraf finns emellertid inte, och Erdogan är väl medveten om den strategiska nyckelposition som landet sitter på.

> Allt handlar på ett eller annat vis om Ryssland.

Det pågående anfallskriget mot kurderna på syriskt territorium omfattas givetvis inte av Artikel 5, hur mycket turkarna själva än definierar det som självförsvar. Den diskussionen lär ta upp en hel del tid på det stundande toppmötet, på bekostnad av andra viktiga frågor som den fortsatta förstärkningen av Östersjöregionen mot den ryska aggression som nu alltmer rört sig norrut mot Arktis och Nordatlanten, besvärliga frågor om hybridhot och ”icke-kinetisk krigföring”, som inte täcks av Artikel 5, och de strukturella reformer som bland annat resulterat i nya kommandon i Norfolk och tyska Ulm.

Allt handlar på ett eller annat vis om Ryssland, samtidigt som Turkiets samarbete med Moskva visar alla tecken på att fortsätta, och den amerikanske presidenten långt hellre fokuserar på hotbilden mot USA i Asien än på den som oavbrutet riktas mot Nato från ryskt håll.

Så värst lugnt och stillsamt lär med andra ord inte heller detta toppmöte bli.

Ann-Sofie Dahl *är docent i internationell politik och Nonresident Senior Fellow vid Atlantic Council (US). I våras utkom hennes senaste bok, NATO. Historien om en försvarsallians i förändring (Historiska Media, 2019).*

Ann-sofie.dahl@mail.dk

Turkiets geostrategiska position är av stor betydelse för Nato. Foto: hans.slegers / Shutterstock.

Viktigt samarbete

Bundeswehrreformen från 2010 medförde stora konsekvenser som organisationen fortfarande kämpar med. Utrustningen är bristfällig, och media rapporterar regelbundet om t ex u-båtar som inte fungerar och flygplan som inte flyger. Detta är inte bara ett försvarspolitiskt problem utan påverkar Tysklands trovärdighet som säkerhetspolitisk aktör och partner, skriver ***Barbara Kunz****.*

Tyskland och Sverige delar samma närområde och har liknande försvarspolitiska prioriteringar. Både Tyskland och Sverige har efter 2014 åter fokus på territoriellt försvar. Dessutom lägger båda länderna stor vikt vid den transatlantiska länken. För Tyskland betyder det att Nato anses vara ”hörnstenen” i landets säkerhets- och försvarspolitik. Det är även inom Nato som Tyskland driver ett av sina viktigaste försvarspolitiska samarbetsprojekt, det så kallade Framework Nations Concept (FNC). Som Natos partner deltar Sverige sedan juni 2018 i FNC. På den bilaterala nivån beslöt Sverige och Tyskland 2017 att fördjupa det militära samarbetet År 2020 kommer Sverige dessutom att vara en del av den tysk-ledda EU Battle Group.

Det som verkar perfekt på papperet möter dock vissa hinder i praktiken. De har, för det första, med den låga tyska ambitionsnivån att göra. Tyskland är inte redo att spela en ledande roll i försvaret av Europa. Dessutom finns det skillnader mellan Sverige och Tyskland som står i vägen för ett mer strategiskt samarbete. Ändå är Tyskland en viktig partner för Sverige och en avgörande aktör för Europas framtida säkerhet. Därför borde det vara i Sveriges intresse att fördjupa det bilaterala samarbetet, speciellt på den strategiska nivån.

TYSK FÖRSVARSPOLITIK

Inriktningen i tysk försvarspolitik liknar i många avseenden Sveriges. Efter kalla kriget ansågs faran vara över. Bundeswehr, den tyska försvarsmakten, undergick en stor reform från och med 2010, som ledde till att utlandsinsatser blev grunden för planeringen och värnplikten avskaffades. Försvarsbudgeten sjönk dramatiskt jämfört med 1980-talet. År 2014 var den 32,4 miljarder euro. Allting förändrades med Rysslands annektering av Krim. Sedan dess har försvarsbudgeten stigit till 43,2 miljarder euro, eller 1,2 procent av bruttonationalprodukten (BNP).

Sedan år 2018 är territoriellt försvar officiellt tillbaka som försvarets huvudfokus. Någon tysk diskussion om att återinföra värnplikten finns dock inte.

Bundeswehrreformen från 2010 medförde stora konsekvenser, som organisationen fortfarande kämpar med. Utrustningen är bristfällig, och media rapporterar regelbundet om t ex u-båtar som inte fungerar och flygplan som inte flyger. Detta är inte bara ett försvarspolitiskt problem utan påverkar Tysklands trovärdighet som säkerhetspolitisk aktör och partner. Bundeswehrs brister är uttryck för Tysklands låga ambitionsnivå när det gäller säkerhet och försvar, även om det kan låta annorlunda i Berlin.

Den tyska försvarsmaktens tillstånd kan betecknas som oroande. Foto: U.S. Army photo by Spc. William Marlow / dvidshub.net.

Under den stora årliga säkerhetskonferensen i München i början av 2014 höll förbundspresidenten samt försvars- och utrikesministrarna var sitt uppmärksammat tal. Budskapet var tydligt. Tyskland och världen behöver en aktivare tysk utrikespolitik. Sedan dess har ”ansvar” blivit ett nyckelord i tysk retorik. Men vad detta innebär för landets försvarspolitik förblir oklart.

INTE REDO FÖR EN LEDARROLL

Den tyska debatten kring försvarspolitiken har ännu inte lett till konsensus. En stor del av diskussionerna handlar fortfarande om hur tysk försvarspolitik borde se ut. Dessutom förblir debatten reaktiv. Istället för att definiera tyska intressen och prioriteringar handlar stora delar av densamma om i vilken mån Tyskland borde leva upp till amerikanska förväntningar gällande försvarsbudgeten (och i mindre utsträckning franska förväntningar om militärt engagemang i Afrika). Huruvida Tyskland kommer att respektera sina egna löften om en försvarsbudget på 2 procent av BNP verkar osäkert. Socialdemokraterna är emot högre anslag, liksom de Gröna, som antas bli de stora valsegrarna efter nästa förbundsdagsval, troligen 2021. På grund av sina låga ambitioner, och med tanke på de stora bristerna i Bundeswehr, är Tyskland tydligen inte redo att ta över en ledarroll gällande europeisk säkerhet. Den rollen innehar Frankrike, samtidigt som det syns föga av den så kallade fransk-tyska motorn.

> Det finns goda skäl för ett djupt svensk-tyskt samarbete.

MYCKET FÖRENAR

Dessa tyska brister till trots finns det goda skäl för ett djupt svensk-tyskt samarbete. Detta gäller först den ”tekniska”, dvs den militära, nivån och det bilaterala samarbetet, speciellt i Östersjösammanhang. Den låga tyska ambitionsnivån gör dock att landet inte kan ersätta Storbritannien eller USA vad gäller svenskt försvarssamarbete, åtminstone inte i en nära framtid.

Det mer politiska samarbetet blir mer komplicerat. På EU-nivå är Sverige och Tyskland inte riktigt överens. Medan Tyskland har spelat en viktig roll i de senaste årens fördjupning av EU:s försvarssamarbete har Sverige ofta varit skeptiskt, t ex rörande det s k permanenta strukturerade samarbetet (PESCO) eller i debatten om europeisk strategisk autonomi.

Det är därför framför allt inom det större europeiska sammanhanget, bortom själva EU, som Tyskland kan vara en viktig politisk partner för Sverige. Tittar man på Europa som helhet, en dimension som blir allt viktigare ju osäkrare den transatlantiska länken blir, så ligger svenska och tyska intressen ganska nära. Bådas prioritet är territoriellt försvar, och ingen av dem är intresserad av att utlandsinsatser och krishantering i syd blir den dominerande aktiviteten. Detta skiljer dem från Frankrike. I diskussionerna om Europas framtida säkerhet, som kommer att bli allt viktigare allteftersom den transatlantiska länken förändras, kan Tyskland spela en viktig roll för Sverige som brobyggare mellan Frankrike och andra européer och balansera franska ambitioner.

Det är främst på grund av potentialen för samarbetet som Tyskland är en viktig partner. Därför är det i Sveriges intresse att främja ett allt tätare samarbete och den strategiska dialogen mellan de båda länderna. Att stärka Tysklands självförståelse som Östersjönation och att regelbundet påminna Berlin om det allmänna tyska ansvaret för Europas säkerhet är definitivt i Sveriges intresse.

Barbara Kuntz *är seniorforskare vid Institutet för fredsforskning och säkerhetsstudier vid universitetet i Hamburg (IFSH).*

kunz@ifsh.de

Största språnget i vapenhistorien

Flera ledare och tänkare har uttryckt oro för utvecklingen inom området Artificiell intelligens (AI). Om bara några år kommer maskiner med AI att vara smartare och mer intelligenta än oss människor. Ska vi reglera denna utveckling innan den går oss ur händerna? skriver ***Magnus Sjöland****.*

Vad är Artificiell intelligens (AI)? I korthet handlar det om intelligens hos maskiner eller system som har en omvärldsuppfattning, genom inmatning eller sensorer, och utifrån denna vidtar åtgärder för att uppnå mål. AI är även ett akademiskt ämne: ”vetenskapen för att skapa intelligenta maskiner”.

Flera anser att AI är det tredje större språnget i vapenhistorien. Det första var handeldvapen och det andra var kärnvapen. Om utvecklingen får fortsätta utan regleringar, så blir nog AI det största språnget.

AI kan användas tillsammans med en operatör i t ex beslutsstödsystem, där de mest sannolika scenarierna analyseras. AI kan också ge råd och stöd, ta över beslutsfattande eller framföra farkoster.

AI kan även användas i helt autonoma farkoster, där dessa kan navigera och följa de trafikregler som finns samt agera helt på egen hand. Idag utvecklas sådana farkoster för alla tre vapenslagen. Det kan t ex vara båtar, som på egen hand kan navigera till sjöss och utföra spaning, drönare i luften, som kan känna igen fiender och bekämpa dessa samt helt autonoma soldater och stridsvagnar. Även autonoma lastbilar för att förse trupper med förnödenheter och autonoma ambulanshelikoptrar utvecklas.

Vi har även helt nya arenor där framtida strider kommer att förekomma. Förr låg det mesta värdet i mark, eftersom det var den viktigaste produktionsresursen. Idag har vi oftast mycket större värden i industri och företag, med deras patent, produktionsresurser och hemligheter. Helt nya och mycket värdefulla resurser som data kan nu bli föremål för en kamp i vilken stater som USA och Kina tävlar om att få reda på så mycket som möjligt om allt och alla. I en globaliserad värld, där mycket är uppkopplat på nätet, har kanske AI sin viktigaste roll. AI kan göra mycket fantastiskt och fint för oss människor, hjälpa oss att förstå både oss själva och den värld vi lever i. I fel händer kan AI bli förödande: bryta sig in i banksystem, bryta sekretess, dekryptera hemligheter, ta sig in i vapensystem och kanske utveckla nya vapensystem som gynnar sig själva i stället för sina skapare. Kriget kanske i framtiden handlar om maskiner styrda av AI som bekämpar varandra? Då det nu även börjar bli större värden i datorerna än utanför kan det framtida kriget komma att utspelas inom dessa.

AUTONOMA FARKOSTER

I framtiden kommer vi att kunna få helt nya typer av strider där hela svärmar med robotar dyker upp för att få en chockeffekt på motståndaren.

När väl vi lärt oss att producera något, brukar det inte ta så lång tid innan vi får ner kostnaden per styck. När det gäller strid är detta en extra viktig parameter, eftersom fler sensorer och större eldkraft kan leda till en total överlägsenhet. Driftskostnaden blir också lägre om man har ett autonomt system, eftersom man slipper kostnaden för besättning i form av utrymme, löner och andra personalkostnader. Amerikanska marinen räknar med 5 procent av driftskostnaden för ett autonomt fartyg i jämförelse med ett med besättning.

FRAMTIDEN

Flera ledare och tänkare har uttryckt oro för utvecklingen inom AI. Om bara några år kommer maskiner med AI vara smartare och mer intelligenta än oss människor. Ska vi reglera denna utveckling innan den går oss ur händerna?

Vladimir Putin höll ett tal i början av september 2017: ”Artificial intelligence is the future, not only for Russia, but for all humankind. AI comes with colossal opportunities, but also threats that are difficult to predict. Whoever becomes the leader in this sphere will become the ruler of the world.” Putin ser framför sig att det framtida kriget utspelar sig mellan svärmar av drönare som styrs av AI: ”When one party's drones are destroyed by drones of another, it will have no other choice but to surrender”.

Ett allvarligt problem uppstår om vi låter AI ta över beslutsfattandet i krig.

Inom 20 år lär maskinerna, enligt flera prognoser, vara överlägsna oss inom flera olika områden. Det börjar redan komma maskiner som kan duplicera sig själva, lära sig av sina misstag och bygga en bättre kopia av sig själva. För att få en inblick i hur ett avancerat AI- system kan tänkas manipulera och interagera med människor, kan man läsa den senaste romanen av Dan Brown, ”Begynnelsen”.

Ett mycket allvarligt problem bedöms uppstå om vi låter AI ta över beslutsfattandet i krig och, ännu värre, om vi kopplar upp våra vapensystem så att vi låter AI sköta dem utan mänsklig inblandning. Dessa områden behöver regleras internationellt.

Ett upprop till Förenta Nationerna (FN) har kommit från 116 ledande personer från 26 länder med djup insikt inom AI och robotteknologi. De vill att FN förbjuder utvecklingen av autonoma vapen, även kallade ”dödsrobotar”. Dessa är farkoster som kan klara sig själva på marken eller i luften, och kan döda alla människor som de får syn på. De kan snabbt massproduceras och på slagfältet uppträda i tusental eller ännu fler. Dessa enorma mängder robotar kan sedan styras taktiskt och strategiskt av AI. ”These can be weapons of terror, weapons that despots and terrorists use against innocent populations, and weapons hacked to behave in undesirable ways.”, förklarar de i sitt upprop. De 116 experterna säger också att det är etiskt fel att maskiner ska bestämma över vilka människor som ska dödas, och vill att detta ska regleras under en konvention från 1983, Convention on Certain Conventional Weapons (CCW). Idag är USA och Kina ledande nationer, men även Ryssland och flera länder inom EU arbetar med utvecklingen av sådana system. Kina har som mål att till år 2030 vara den ledande nationen inom AI.

Sverige borde ha en ledande roll inom FN för att reglera området. Det är svårt att överblicka, men en sak är säker: snart är vi människor intellektuellt underlägsna de datorer vi en gång skapade och det vore illa om dessa i framtiden ska bestämma vilka människor som ska dö och vilka som ska få leva.

Magnus Sjöland *är direktör.*

magnus.sjoland@telia.com

Maskiner som själva beslutar om vem som får leva och vem som ska dö är en utveckling som behöver förhindras. Foto: FOTOKITA / Shutterstock.

Motverka genom handling

Påverkanskampanjer – som syftar till att försvaga den tillit vi hyser till varandra och till staten är inte ett teoretiskt hot utan en realitet. Den som rör sig på sociala medier som Twitter och Facebook kan se gott om exempel på detta.

Försöken att skada oss genom påverkan byggs inte ur tomma intet. Det skulle ta alltför mycket tid och kraft att försöka fabricera fram en konfliktlinje från ett nolläge. Då blir det enklare och billigare att dra nytta av redan befintliga svagheter, konflikter eller ömma punkter i ett samhälle.

En framgångsrik kampanj tar därför avstamp i en faktisk omständighet i landet ifråga. Sociala spänningar som bygger på t ex regionala motsättningar (Katalonien), språkstrider eller motsättningar mellan etniska grupper, kan enkelt identifieras, adresseras och förstärkas. En djupt rotad misstro kan leda till krav att ”återfå sin suveränitet”. Gamla och olösta motsättningar mellan raser kan också komma till användning.

Vilka är de svaga punkterna som kan utnyttjas för att gnaga på tilliten i vårt svenska samhälle? Några exempel: En kösituation inom sjukvården beskrivs som ”samhällskollaps”, uppgörelser i den kriminella världen beskrivs som ”lågintensivt inbördeskrig” och när ungdomar rånas av jämnåriga beskrivs det som att ”Sverige är förlorat”. Allt som kan gnaga på samhällets tillit är bra, anser den antagonist som är ute för att skada vårt land.

Hur kan politiken bäst hantera detta? Att gå i polemik brukar inte fungera så bra. Detta är inte fråga om en klassisk politisk debatt utan någonting helt annat. Polemiken ger snarare möjligheter för antagonisten att driva sitt narrativ ännu ett varv.

Däremot bör våra folkvalda, både de som styr och de som är i opposition, förhålla sig till några enkla riktlinjer som kännetecknar politikens villkor idag

Toleransen för att begå fel är mindre idag. Våra politiker bör räkna med att den politik man för blir hårdare granskad än förr. Varje svaghet eller oklarhet i den förda politiken kommer att identifieras och kan komma att användas som ett bräckjärn för att försöka skada tilliten.

Inte ens om man gör rätt går man fri från risken att kritiseras eller ifrågasättas. Det blir allt viktigare att kunna förklara och motivera de beslut som fattas. Den enskilde politiker som tror att vederbörande kan negligera ogrundad kritik, kan hamna i en icke önskvärd situation.

Kommunikation är alltså viktig, men all kommunikation är inte lika bra. Det är idag viktigare än någonsin att kvalitén i genomförandet är hög. Det gäller vad man vill kommunicera, vilka ord man använder, vilka argument som används (eller som väljs bort) och uppträdandet hos den som kommunicerar. Är inte detta väldigt svårt? Nästan omöjligt? Nej, inte alls. Det handlar om att höja nivån i alla steg.

Men det viktigaste är att vinna segrar! Visa att sjukvårdskköerna blir kortare. Visa på genomförda åtgärder som de facto (inte förhoppningsvis) minskar rekryteringen av nya unga in i den kriminella världen. Öka den faktiska och den upplevda tryggheten hos allmänheten. Leverera i dessa frågor och livet som antagonist blir väldigt mycket svårare. Förutom att allas våra liv blir lite bättre.

Lars Holmqvist *är egen företagare och reservofficer.*

larsholqv@gmail.com

Foto: Privat.

Foto: Pxhere.

Stöd AFF
- Bli medlem nu!

För 300 kronor/år får du fyra nummer av
Vårt Försvar och kallelser till föreningens aktiviteter
(t o m 25 år är medlemsavgiften 100:-).

Inbetalning sker till plusgiro 12711-8
alt bankgiro 482-8885 eller Swish 1234656641.

Ange:

Namn
Adress
Telefon
E-postadress
Ålder

Mer information finns
på föreningens hemsida

www.aff.a.se

aff
FÖR FRED, FRIHET, FRAMTID

Allmänna Försvarsföreningen, aff, är en ideell förening som har genomfört verksamhet och publicerat denna tidskrift sedan 1890!

aff är fristående från myndigheter och politiska partier och föreningens ändamål är att aktivt delta i den säkerhets- och försvarspolitiska debatten genom föredrag, diskussioner och seminarier i syfte att främja Sveriges förmåga att möta såväl militära som andra former av samhällshot.

Posttidning B
Vårt Försvar
Teatergatan 3
111 48 Stockholm

111013400

God jul & Gott nytt år

önskar styrelsen, kansliet och Vårt Försvar

Passa på och ge bort ett medlemskap i julklapp. Du hittar mer information på föregående sida.

Foto: Belight / Shutterstock.com.